ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 65ον **ΙΟΥΛΙΟΣ, 1929.** **Ἀριθ. 7.**

ΥΠΟΜΟΝΗ - ΣΩΤΗΡΙΑ

«Ὁ ὑπομείνας ἕως τέλους, οὗτος θέλει σωθῇ»
Ματθ. ι'. 22.

Τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον εἶναι εἰλημμένον ἀπὸ μίαν μακρὰν ὁμιλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν πρὸς τοὺς μαθητάς Του, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὴν πρώτην ἱεραποστολικήν των περιοδείαν, ἀφοῦ τοῖς ἔδωκε μερικὰς προτροπάς, ὁδηγίας καὶ προειδοποιήσεις περὶ τῶν ὅσα θὰ συνήντων κατὰ τὴν περιοδείαν των ταύτην μεταξὺ τοῦ λαοῦ, τονίσας μίαν ἀπὸ τὰς σπουδαιοτέρας ἀληθείας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας.

Ὁ Κύριος ἡμῶν προεῖπεν εἰς τοὺς μαθητάς Του πᾶν ὅ,τι ἔμελλε νὰ συμβῇ: Θὰ ἐκήρυττον τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ἐν Χριστῷ. Πολλοὶ θὰ ἐπίστευον εἰς τὸ κήρυγμα αὐτῶν καὶ θὰ ἐσχηματίζετο εἰς πυρὴν ὁμαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Οἱ μαθηταὶ θὰ κατεδιώκοντο ἀπηνῶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸ κήρυγμα αὐτῶν καὶ οὗτοι ὄχι μόνον θὰ κατεδιώκοντο, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐθανατοῦντο ὑπ' αὐτῶν τῶν οἰκείων των.

« Θέλει δὲ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ θέλουσιν ἐπαναστῇ τέκνα κατὰ γονέων, καὶ θέλουσι θανατώσει αὐτούς. Καὶ θέλετε εἶσθαι μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ***ὁ δὲ ὑπομείνας ἕως τέλους, οὗτος θέλει σωθῇ***».

Αὐτὰ τὰ δύο ἐδάφια εἶναι τρόπον τινα ἡ κορυφὴ τῆς κλίμακος. Εἶναι τὸ κυριώτερον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελεν ὁ Κύριος νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ προσεκτικούς.

« Ὁ ὑπομείνας ἕως τέλους » εἶναι ὁ ἀποδεχθεὶς τὸν Χριστὸν ὡς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρά του, ὁ ταυτίσας τὴν ζωήν του μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑφιστάμενος καὶ ὑποφέρων ὅλους τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς ἐπιθέσεις καὶ θεωρῶν τὴν ζωήν του ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὡς «λάφυρον»· ὁ τοιοῦτος, μᾶς λέγει, «θέλει σωθῇ».

Ἐρωτῶ ἐὰν ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶχεν ἀποκτήσει τὴν σωτηρίαν ὅταν ἐπίστευσε καὶ ἀφιερώθη εἰς τὸν Χριστόν. Ἐὰν ***Ναί,*** τότε ποίαν ἔννοιαν ἔχουν αἱ τελευταῖαι λέξεις; Ἐὰν ***Ὄχι,*** πάλιν ποίαν ἔννοιαν ἔχουν;

Δύο ὑποθέσεις παρουσιάζονται ἐνώπιον ἡμῶν: Ἢ ὅτι εἶχε μὲν λάβει τὴν σωτηρίαν ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἐπίστευσεν ἀλλ' εἶχε καὶ ἀνάγκην καρτερίας καὶ ὑπομονῆς διὰ νὰ μὴ ἀπολέσῃ τὴν σωτηρίαν, ἢ δὲν εἶχε λάβει αὐτὴν καὶ μόνον ἡ ὑπομονή του θὰ τὸν ἔσωζε. Τὸ δεύτερον συμπέρασμα ἀποκλείεται, διὰ

τὸν λόγον ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις δὲν εἶχε σωθῆ ἐξ ἀρχῆς, δὲν θὰ κατεδιώκετο οὔτε θὰ ἐσύρετο εἰς τὰ δικαστήρια καὶ εἰς τὸν θάνατον, και ἑπομένως δὲν συνέτρεχε κανεὶς λόγος διὰ νὰ ὑπομείνῃ. Μένει λοιπὸν τὸ πρῶτον συμπέρασμα ὡς θετικὸν ἐπιχείρημα κατὰ τῶν παραδεχομένων ὅτι ὁ ἅπαξ σωθεὶς δὲν ἀπόλλυται οὐδὲ ἐκπίπτει τῆς σωτηρίας. Ἀλλ' ἂς ἐξετάσωμεν ἔτι ἐγγύτερον τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπὸ τὸ φῶς τῶν λόγων τούτων τοῦ Χριστοῦ.

Ι. Ἡ σωτηρία εἶναι ζωή, κίνησις, πρόοδος.

Ἡ γενικῶς ἐπικρατοῦσα παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἰδέα εἶναι ὅτι ἡ σωτηρία συντελεῖται στιγμιαίως. Πρὸς τὴν γνώμην αὐτὴν διαφωνῶ καὶ θὰ ἐκθέσω τοὺς λόγους μου πρὸς τοῦτο.

Ἡ σωτηρία παρουσιάζεται ὑπὸ δύο ὄψεις: Εἶναι α) ***ἀντικειμενικὴ σωτηρία*** καὶ ***ὑποκειμενικὴ σωτηρία.*** Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ κάμωμεν τὴν διάκρισιν αὐτῶν. ***Ἀντικειμενικὴν σωτηρίαν*** λέγοντες, ἐννοοῦμεν τὴν σωτηρίαν, τῆς ὁποίας αὐτουργὸς εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις διὰ τῆς ἐξιλαστηρίου θυσίας Του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἡτοίμασε τὸ ***ἔδαφος τῆς σωτηρίας*** καὶ καλεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην πάντας τοὺς ἀνθρώπους, πάντα τὰ λογικὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποία ὡς ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Ἀδὰμ εὑρίσκονται εἰς ἀθλίαν καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν, ἀκολουθήσαντα τὴν κληρονομηθεῖσαν διεφθαρμένην φύσιν, ὅταν ἐξήσκησαν τὴν ἐλευθέραν των βούλησιν ἢ ἐκλογήν.

Πάντες οὗτοι καλοῦνται νὰ καταστήσωσιν ***ὑποκειμενικὴν*** τὴν προσφερομένην σωτηρίαν· ὑποκειμενικὴ σωτηρία λοιπὸν σημαίνει: Διὰ πίστεως ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπὶ τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Χριστοῦ, οἰκειοποίησις τῆς σωτηρίας. «Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσηται».

β') ***Ὑπάρχει σωτηρία στιγμιαία καὶ σωτηρία διαρκής.*** Πρέπει νὰ γίνῃ καὶ αὐτη ἡ διάκρισις. Εἰς τὸ Ἰωάν. ε' 1—18 ἀναγινώσκομεν πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ κολυμβήθρα Βηθεσδᾶ ἐθεράπευσε τὸν ἐπὶ 38 ἔτη πάσχοντα, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ τὴν θεραπείαν τῷ εἶπεν: «Ἰδού, ἔγεινες ὑγιής· μηκέτι ἁμάρτανε, διὰ νὰ μὴ σοὶ γείνῃ τὶ χειρότερον». Καὶ εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἔσυρον οἱ Φαρισαῖοι πλησίον αὐτοῦ, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν: «Ὕπαγε καὶ μηκέτι ἁμάρτανε» (Ἰωάν. η'. 11). Αἱ δύο αὗται περιπτώσεις μᾶς διασαφηνίζουν τὸ ζήτημα. Ἡ θεραπεία ἀμφοτέρων σωματικῶς καὶ ἠθικῶς ἐγένετο, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἰησοῦς ὡμίλει πρὸς αὐτούς· ἐν τούτοις, τὴν τελειωτικὴν αὐτῶν θεραπείαν ἐξήρτησεν ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπὸ μίαν διαρκῆ ἀποχὴν ἀπὸ πάσης περαιτέρω ἁμαρτίας. Ἡ σωτηρία δὲ τῆς ψυχῆς ἔχει στενωτάτην σχέσιν πρὸς τὰς δύο αὐτὰς περιπτώσεις. Ἡ ἄφεσις τῶν προγεγενημένων ἁμαρτιῶν εἶναι ἀλήθεια ἀδιαφιλονείκητος τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ὁ ἁμαρτωλὸς πιστεύσῃ ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἡ διακοπὴ πάσης πλέον σχέσεως μὲ τὴν ἁμαρτίαν εἶναι κἄτι τι συνεχές Ἡ ἄφεσις τῶν προηγουμένων ἁμαρτιῶν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πίστεως πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἀποτέλεσμα τῆς πίστεως ἡ σωτηρία. Ἡ δὲ διακοπὴ πάσης πρὸς τὴν ἁμαρτίαν σχέσεως εἶναι ἡ ἀδιάκοπος πίστις, ἡ αὔξουσα πίστις πρὸς Αὐτὸν

καὶ ἑπομένως ἡ διαρκὴς σωτηρία ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας τῆς ἁμαρτίας. γ) Καὶ μία τελευταία παρατήρησις ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο. Ἡ διαρκὴς αὕτη σωτηρία συνίσταται, μὲ λόγια ἁπλᾶ, εἰς τὸ ἑξῆς: Διαρκὴς καὶ συνεχὴς ὑποταγὴ τῆς θελήσεως τοῦ πιστεύοντος εἰς τὸ θέλημα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ δύο τελευταῖα σημεῖα μᾶς φέρουν ἀκριβῶς εἰς τὸν ἀνωτέρω ὁρισμόν μας, ὅτι ἡ σωτηρία εἶναι ζωή, εἶναι κίνησις, εἶναι πρόοδος. Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν θέλων νὰ μεταδώσῃ ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῶν Φιλίππων ἔγραφε: «Τὰ μὲν ὀπίσω λησμονῶν, πρὸς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, τρέχω» (Φιλ. γ΄. 14). Μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει ζωήν, τρέχει· ἐκεῖνος δὲ ὅστις τρέχει, κινεῖται καὶ κινεῖται ζωηρῶς. Καὶ ἐκεῖνος, ὅστις κινεῖται γοργῶς, προοδεύει διαρκῶς, ἀλλάζει διαρκῶς θέσιν, διαρκῶς ἐπεκτεινόμενος εἰς τὰ ἔμπροσθεν, διὰ νὰ ἦναι πάντοτε κάτοχος τῆς σωτηρίας.

II. Ὅσον ἡ Σωτηρία εἶναι κίνησις, ζωὴ καὶ πρόοδος, ἄλλο τόσον εἶναι ζήτημα θελήσεως.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἤκουσε περὶ τῆς ἀντικειμενικῆς σωτηρίας, περὶ τῆς ὁποίας ὡμιλήσαμεν ἀνωτέρω, εὑρίσκεται πρὸ διλήμματος: Νὰ ἀποδεχθῇ τὴν σωτηρίαν καὶ νὰ τὴν οἰκειοποιηθῇ, ἢ νὰ τὴν ἀπορρίψῃ; Τὸ ἔργον αὐτοῦ δὲν εἶναι ἡ προπαρασκευή, ἡ προετοιμασία τῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἡ ***ἀποδοχή*** της.

Τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ εἶναι θαυμάσιον, τέλειον, πλῆρες, παντοδύναμον ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν. Ἐν τούτοις, τὸ παντοδύναμον τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας, διὰ νὰ ἦναι ἀποτελεσματικόν, πρέπει νὰ τὸ ἐκτιμήσῃ καὶ νὰ τὸ ἀποδεχθῇ ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι ἀδιάφορον ἂν θὰ ἦναι εἷς ἢ πολλοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δέχονται αὐτό. Ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις εἶναι ἐλεύθερος νὰ δεχθῇ καὶ νὰ οἰκειοποιηθῇ τὴν προσφερομένην σωτηρίαν, εἶναι καὶ ἐλεύθερος νὰ ἀπορρίψῃ καὶ νὰ ἀποκρούσῃ αὐτήν. Ἡ δύναμις ἐκείνη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἡ ὁποία ἀποδέχεται ἢ ἀποκρούει τὴν προσφερομένην σωτηρίαν, εἶναι ἡ ***θέλησις***. Καὶ τὸ μέτρον, δι' οὗ μετρεῖται ὁ χαρακτήρ, εἶναι ἡ θέλησις.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι, ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρά του, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλει νὰ ἦναι.

Εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀποτεινόμενος ὁ Χριστὸς ἔλεγε: «Δὲν θέλετε νὰ ἔλθετε πρὸς ἐμὲ διὰ νὰ ἔχητε ζωήν» (Ἰωάν. ε΄. 40). «Δὲν θέλετε νὰ δεχθῆτε τὴν σωτηρίαν διὰ νὰ ἁγιασθῆτε. Δὲν θέλετε νὰ παρακαθήσητε εἰς τὴν τράπεζάν μου διὰ νὰ χορτασθῆτε. Δὲν θέλετε νὰ ἀνέλθετε τὸν ἀνωφερικὸν δρόμον, διὰ νὰ ἀπολαύσητε τὴν ὡραίαν θέαν. Δὲν θέλετε νὰ μὲ ἀκολουθῆτε, διὰ νὰ βλέπητε τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά, τὰ ὁποῖα ἔχω νὰ σᾶς δείξω». Αὐτὰ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς τότε· αὐτὰ λέγει καὶ σήμερον εἰς τὰς χιλιάδας καὶ μυριάδας καὶ ἑκατομμύρια τῶν ἀκροατῶν, οἵτινες ἀπὸ Κυριακῆς εἰς Κυριακὴν καὶ ἀπὸ ἑβδομάδος εἰς ἑβδομάδα ἀκούοντες τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου μένουν ἐντελῶς ξένοι καὶ ἀδιάφοροι πρὸς αὐτὸ— ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία — νέοι καὶ γέροντες — ὄχι διότι δὲν ἀκούουν, ἢ διότι δὲν δύνανται, ὄχι διότι ἐκλείσθη ἡ θύρα τῆς σωτηρίας ἢ ἀπεκλείσθη ἡ χάρις, ἀλλὰ διότι ἡ ἀνυπότακτος καὶ ἀτίθασσος θέλησις αὐτῶν δὲν ὑπετάγη, δὲν δέχε-

ται νὰ ὑποταχθῇ, εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅστις θέλει πάντες οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν καὶ νὰ σωθῶσιν.

Εἰς τὸν λογικὸν κόσμον ἔχομεν δύο θελήσεις, τῶν ὁποίων ἡ ἁρμονικὴ συνεργασία ἐκπληροῖ τὰς τὰς προαιωνίους βουλὰς τοῦ Θεοῦ. Αἱ δύο αὗται θελήσεις εἶναι ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου. «Ἐὰν θέλετε νὰ μοὶ ὑπακούητε, θέλετε φάγει τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς» (Ἡσα. α΄. 19).

Τὶ τὸ ὄφελος ἐὰν στρώσῃ ὁ Δήμαρχος μίαν πλουσίαν τράπεζαν καὶ προσκαλέσῃ ὅλους τοὺς δημότας νὰ καθήσωσι περὶ αὐτήν, ὅταν κανεὶς ἐξ αὐτῶν τῶν προσκαλουμένων δὲν θέλῃ νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς προσκλήσεως; Ἡ ἄρνησις τοῦ προσκαλουμένου δὲν ἐλαττώνει οὔτε ἀναιρεῖ τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ Δημάρχου· ἐν τούτοις δὲν πραγματοποιεῖται ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον οὗτος ἐπεδίωξε. Θὰ σωθῇ ἐκεῖνος, λέγει ὁ Χριστός, ὅστις ὑπομένει μέχρι τέλους. Μὲ ἄλλους λόγους, ἐπίσης ἀκριβεῖς, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν: Θὰ σωθῇ ἐκεῖνος, ὅστις μέχρι τέλους ***θὰ θελήσῃ*** νὰ μένῃ σεσωσμένος.

III. Ἡ θέλησις ἰσχύει οὐ μόνον εἰς τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τοῦ σωζομένου.

Ἡ σειρὰ τοῦ λόγου μᾶς φέρει ἀντιμετώπους ἑνὸς Χριστιανικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἀπασχολεῖ, ὅπως ἀπησχόλησεν εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς, τοὺς πιστούς.

Δύναται εἷς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἅπαξ ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐσώθη, νὰ ἐκπέσῃ ἐκ τῆς σωτηρίας καὶ νὰ ἀπολέσῃ τὴν σωτηρίαν του;

Δύο ἀπαντήσεις ἀντίθετοι δίδονται εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν, ὄχι τόσον ἐκ πνεύματος ἀντιλογίας, ὅσον ἐξ ὑπερβολικοῦ καὶ εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς ζωῆς τοῦ πιστεύσαντος καὶ σωθέντος. Ἡ μία ἀπάντησις εἶναι: Ὄχι! Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἅπαξ δεχθεὶς τὴν σωτηρίαν νὰ τὴν ἀπολέσῃ ποτέ. Διότι οὐδεὶς δύναται ν' ἁρπάσῃ τὸν σεσωσμένον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ. Ἰωάν. ι΄. 28: «Ἐγὼ δίδω εἰς τὰ πρόβατα ζωὴν αἰώνιον καὶ οὐδεὶς θέλει ἁρπάσει αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου». Λάβετε τώρα αὐτὸ τὸ ἐδάφιον καὶ παραβάλατέ το μὲ τὸ ἐδάφιόν μας: «Ὁ ὑπομείνας ἕως τέλους οὗτος θέλει σωθῇ».

Ἡ ἐναρμόνισις τῶν δύο τούτων ἐδαφίων θὰ χύσῃ φῶς ἱκανὸν νὰ μᾶς διαφωτίσῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει ν' ἀπολεσθῇ οὐδείς. Ὁ Θεὸς Πατὴρ δὲν θέλει τὴν ἀπώλειαν (τὸν θάνατον) τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ζήσῃ. Ἐν τούτοις, ἑκατομμύρια ἁμαρτωλῶν ἀποθνήσκουν καθ' ἡμέραν θάνατον πνευματικόν. Πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' ὅταν ἤκουσαν τοὺς λόγους Αὐτοῦ (Ἰωάν. στ΄. 56: «ὅστις τρώγει τὴν σάρκα μου καὶ πίνει τὸ αἷμά μου μένει ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ»), ἐστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω—καὶ μάλιστα τινὲς ἐκ τῶν μαθητῶν Του. Ἄλλοι ὅμως εἶπον: «Λόγους ζωῆς αἰωνίου ἔχεις καὶ ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν καὶ ἐγνωρίσαμεν ὅτι σὺ εἶσαι ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ». Ὁ Θεὸς θέλει—πρέπει νὰ θελήσω καὶ ἐγώ. Ὁ Θεὸς μὲ κρατεῖ—πρέπει νὰ θέλω νὰ κρατῶμαι ἀπὸ τὸν Θεὸν μέχρι τέλους, ἂν ποθῶ τὴν σωτηρίαν μου· διότι «ὁ ὑπομείνας ἕως τέλους οὗτος θέλει σωθῇ».

Ἡ ἄλλη ἀπάντησις εἶναι: Ναί, εἶναι δυνατὸν νὰ χάσῃ τὴν σωτηρίαν ὁ σεσωσμένος, ἐὰν δὲν μένῃ ἐν τῷ Χριστῷ μέχρι τέλους, ἐὰν δὲν ὑπομένῃ μέχρι τέλους, ἐὰν δὲν καλλιεργῇ τὰ προνόμια τῆς σωτηρίας μέχρι τέλους. Καὶ τοῦτο εἶναι διὰ τὸν πιστὸν μία σοβαρὰ προειδοποίησις: «Χριστιανέ, ὅστις ἀγάλλεσαι σήμερον διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, μὴ κοιμᾶσαι, ἀλλ᾽ ἀγρύπνει, διότι μυρίοι ἐχθροὶ τῆς ψυχῆς σου—ἁμαρτίαι παλαιαί, πάθη παλαιά, ῥίζα πικρίας τῆς παλαιᾶς πονηρᾶς σου φύσεως, ὁ ἀντίδικος Διάβολος, ὁ Κόσμος μὲ τὸ φρόνημα καὶ μὲ τὸ ρεῦμά του—ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ καραδοκοῦν τὴν στιγμήν, καθ᾽ ἣν θὰ δυνηθοῦν μὲ ἑπταπλασίας δυνάμεις νὰ ἐφορμήσουν κατὰ τῆς ψυχῆς σου, διὰ νὰ τὴν σύρουν εἰς τὴν ἀπώλειαν. Οἱ ἐχθροὶ οὗτοι δὲν περιτριγυρίζουν τοὺς ἀπίστους καὶ ἀθέους, τοὺς ἀσυνέτους, τοὺς πατραλοίας καὶ μητραλοίας, τοὺς ἀδελφοκτόνους καὶ τοὺς μιαροὺς καὶ κακούργους. Αὐτοὺς ὅλους τοὺς ἔχουν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν των.

Οἱ ἐχθροί, τοὺς ὁποίους προανέφερον, καιροφυλακτοῦν κυρίως ἡμᾶς, οἵτινες πιστεύομεν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά μας, διὰ νὰ μᾶς ἁρπάσουν καὶ μᾶς καταστρέψουν. Ἂς μὴ κοιμώμεθα λοιπόν, ἀλλ᾽ ἂς ἀγρυπνῶμεν. Ἂς μὴ ἀμελῶμεν, ἀλλ᾽ ἂς ἐπιμελώμεθα. Ἂς μὴ ἀναπαυώμεθα ἐπὶ τῆς κτηθείσης σωτηρίας μας, ἀλλ᾽ ἂς κρατήσωμεν τὰ κεκτημένα, διαρκῶς παλαίοντες, διαρκῶς ὑπερνικῶντες, διαρκῶς ὑπομένοντες, διαρκῶς τρέχοντες ἐν ἀπολύτῳ ἀφοσιώσει καὶ ἀφιερώσει πρὸς τὸν Χριστόν, ἀφομοιούμενοι πρὸς Αὐτόν, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν αἰώνιον σωτηρίαν ἐν τῇ μακαρίᾳ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου τότε οὐδεὶς πράγματι εἶναι ἱκανὸς νὰ μᾶς ἁρπάσῃ.

Εἴθε δὲ Αὐτὸς νὰ ἦναι μεθ᾽ ἡμῶν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς ἡμῶν! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ζωὴ» τῶν Χανίων).

Πάντες οἱ ἄνθρωποι, χάριν τῆς ζωῆς, ὑφίστανται ὅλας τὰς πικρίας, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀδυνηρὰς ἐγχειρήσεις καὶ ἀποκοπὰς μελῶν τοῦ σώματος μὲ ἐγκαρτέρησιν εὐχαρίστως ἀποδέχονται, ἀρκεῖ νὰ ἀπαιτήσῃ τοῦτο ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τί λέγομεν; Μήπως χάριν τῆς ζωῆς δὲν ἀφαιροῦμεν τὴν ζωὴν ἄλλου ἀνθρώπου; Ἀλλὰ καὶ πολέμους καὶ χιλιάδας καὶ μυριάδας πτωμάτων ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία δικαιολογεῖ χάριν τῆς ζωῆς! Καὶ ἂν οὐδὲ τῆς ζωῆς τῶν ὁμοίων μας φειδόμεθα χάριν τῆς ἰδίας ζωῆς, ἀναλογισθῆτε τίνα σεβασμὸν δύνανται νὰ ἔχωσι τὰ ἄλλα δίκαια τοῦ ὁμοίου μας ἀνθρώπου ἀπέναντι τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς μας! Οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα πρέπει νὰ ὑποκύψωσιν ἀπέναντι τοῦ δικαιώματος τῆς ζωῆ μας, ἄλλως ἡ σύγκρουσις καὶ ὁ πόλεμος θὰ εἶνε τὸ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τῆς καθημερινῆς σχέσεως μετὰ τοῦ πλησίου μας! Καὶ ἐπειδὴ πᾶσα σύγκρουσις ἔχει

ὡς ἀποτέλεσμα τὴν φθορὰν ἀμφοτέρων τῶν συγκρουομένων, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ζωή μας εἶνε ἕνας διαρκὴς πόνος, καὶ ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἑνώσωμεν τὴν οἰμωγὴν τὴν μυστικὴν ὅλων τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων, ὁ θρῆνος οὗτος ὁ μυστικὸς καὶ ἀφανὴς θὰ ἐπλήρου πᾶσαν τὴν ἀτμόσφαιραν!

Ἀλλ' ἆρά γε ὁ ἀγαθὸς Θεὸς δὲν ἀκούει τοὺς στεναγμοὺς τῶν καρδιῶν μας καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸ οὖς δὲν ἀκούει; Καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὴν καρδίαν δὲν ἔχει καρδίαν; Ἄς ἀνοίξωμεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἄς ἐρευνήσωμεν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῶν ἀληθειῶν του, ἵνα βοηθηθῶμεν ἐν τῷ ζητήματί μας. «***Ἐν αὐτῷ ἦτο ζωὴ καὶ ἡ ζωὴ ἦτο τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φέγγει, καὶ ἡ σκοτία δὲν κατέλαβεν αὐτό***» Ἰωάν. α'. 4—5.

Ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστῷ ὑπῆρχε ζωή, ἡ ὁποία ζωὴ ἦτο τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Ἀναμφιβόλως οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ εἶνε ζωὴ καὶ φῶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, ὅστις «***δὲν ἦτο ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός***». Ἰω. α'. 8. Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ λέξις «***ζωή***», κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, εἶνε ταυτόσημος μὲ τὴν λέξιν «***φῶς***»· «ἐν αὐτῷ ἦτο ζωὴ καὶ ἡ ζωὴ ἦτο τὸ φῶς τῶν ἀνθώπων», ὥστε ὅπου δὲν ὑπάρχει «φῶς» δὲν ὑπάρχει οὐδὲ «ζωή», κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, ἐπαναλαμβάνομεν.

Ἡ λέξις «***φῶς***» ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ τὴν διανοουμένην ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ὅπως ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅσον περισσότερον «φῶς» ἐκχύνεται ἀπὸ τὰς ἐξόχους ἀνθρωπίνους διανοίας, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἡ ζωὴ ἔχει μεγαλυτέρας ἀπαιτήσεις καὶ αἱ συγκρούσεις μεταξὺ τῆς ταλαιπώρου ἀνθρωπότητος ἐπιτείνονται. Ὥστε τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων εἶνε σκοτία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του καὶ ζόφος, διότι μὴ δυνάμενον νὰ διεισδύσῃ πέραν τοῦ τάφου, καταργεῖ τὴν συνέχειαν τῆς ζωῆς· ἐνῷ τὸ «***φῶς***» τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχει ἐνώπιον του τὸ σύνολον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του καὶ πέραν τοῦ τάφου.

Τώρα εἶνε δυνατὸν νὰ ἐννοήσωμεν τὴν γλῶσσαν, ποῦ ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς λέγων· «***Ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὅστις ἀκολουθεῖ ἐμέ, δὲν θέλει περιπατήσει εἰς τὸ σκότος, ἀλλὰ θέλει ἔχει τὸ φῶς τῆς ζωῆς***». Ἰω. η'. 12 καὶ «ὅστις πιστεύει εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή...» Ἰω. ζ'. 38, ὥστε μέτρον μας ἐκζητήσεως τῆς λύσεως τοῦ ζητήματός μας εἶνε ὁ ἐκπεφρασμένος Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶνε καὶ εἶνε τὸ «***φῶς τῶν ἀνθρώπων***», διὰ τοῦ ὁποίου βλέπουσι χωρὶς κίνδυνον παραπλανήσεως.

«Διότι τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ***ζωὴν αἰώνιον.***» Ἰω. γ'. 16.

«Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτω πρέπει νὰ ὑψωθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ***ζωὴν αἰώνιον.***» Ἰω. γ'. 14.

«Καὶ αὕτη εἶνε ἡ κρίσις, ὅτι τὸ ***φῶς*** ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἠγάπησαν τὸ σκότος μᾶλλον παρὰ τὸ ***φῶς***, διότι ἦσαν πονηρὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἐπειδὴ πᾶς ὅστις πράττει φαῦλα μισεῖ τὸ ***φῶς*** καὶ δὲν ἔρχεται εἰς τὸ ***φῶς*** διὰ

νὰ μὴ ἐλεγχθῶσι τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ὅστις ὅμως πράττει τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται εἰς τὸ **φῶς** διὰ νὰ φανερωθῶσι τὰ ἔργα αὐτοῦ ὅτι ἐπράχθησαν κατὰ Θεόν». Ἰω. γ'. 19—21.

Ὁ Θεὸς Πατὴρ παρέδωκε τὸν Υἱόν, ὅστις ἔλαβεν ἀνθρωπίνην μορφήν, δι' ἕνα λόγον τόσον σοβαρόν, ὅσον σοβαραὶ εἶνε αἱ λαμβανόμεναι ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ. Ἐπρόκειτο περὶ ἀπωλείας τῶν ἀνθρώπων ἢ περὶ ***αἰωνίου ζωῆς*** αὐτῶν, καὶ εὑρισκόμεθα πρὸ ἑνὸς γεγονότος, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ δοκιμασθῇ ἡ ἐλευθερία μας καὶ θὰ κριθῇ ἡ ζωή μας. Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, μόνον μία ἀπόλυτος παράδοσίς μας εἰς τὸν Υἱὸν καὶ εἰς τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ἔχει ὁ Υἱὸς δι' ἡμᾶς εἶνε δυνατὸν ἡ ὕπαρξίς μας ν' ἀποβῇ εἰς καλό μας, ἤτοι ἡ ***ζωή μας*** νὰ εἶνε ἀγαθὴ καὶ εὐάρεστος εἰς ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἄλλως, κατὰ τὴν κρίσιν, ἐπαναλαμβάνομεν, τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν ἐμπιστευθῶμεν τὸν ἑαυτόν μας ἐλευθέρως καὶ ἀπολύτως εἰς τὰ σχέδια τοῦ Υἱοῦ, ἡ ζωή μας ἐκ τῶν προτέρων ἔχει δηλωθῇ εἰς ἡμᾶς ὅτι ἔχει ἀπολεσθῇ. Ἡ λέξις «ἀπώλεια» ἐν τῷ ἐκπεφρασμένῳ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποτυχίας τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος· ἡ εὐθύνη ἅπασα βαρύνει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἀρνεῖται ὑπακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τὴν θέσιν τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξίν του, νομοθετῶν δι' ἑαυτὸν καὶ πραγματοποιῶν μίαν ***ζωὴν*** σύμφωνον ὄχι μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μὲ ἕνα πρόγραμμα ἰδίας ἐφευρέσεως καὶ συνθέσεως.

Τὸ κυριώτατον σημεῖον τοῦ προγράμματος τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ κριθῇ ἡ ἐλευθέρα παραδοχὴ ἢ ἡ ἀπόρριψις ἐκ μέρους παντὸς ἀνθρώπου, εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τοῦ Υἱοῦ ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν κόσμον. Ὁ σκοπὸς ὁ κύριος, ὁ μυστηριώδης, ὁ ἄγνωστος καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους ἀκόμη, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο υἱὸς τῆς Παρθένου Μαρίας, εἶνε τόσον μέγας ὅσον καὶ Ἐκεῖνος, ὅστις ἀνέλαβε νὰ τὸν πραγματοποιήσῃ, εἶνε τὸ κέντρον τῆς ὅλης δράσεώς του εἰς τὴν γῆν, εἶνε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον προσφέρεται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μὲ αἰώνιον διάρκειαν καὶ εἰς τὴν μετόπην τοῦ ὁποίου εἶνε γεγραμμέναι αἱ λέξεις ΑΓΑΠΗ—ΘΥΣΙΑ.

Αἱ λέξεις αὗται ἔχουν γραφῆ μὲ αἷμα, τὸ ὁποῖον ἔρρευσεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν ἀπὸ τὰς πληγὰς τοῦ Υἱοῦ καὶ εἶνε τὸ αἷμα τοῦτο ἡ ἱκανοποίησις τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἑκάστου ἀνθρώπου, οὕτως ὥστε, ὅπως τὸ δηλητήριον τῶν δηχθέντων ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑπὸ τῶν φαρμακερῶν ὄφεων Ἰουδαίων ἐξουδετερώνετο μὲ τὸ νὰ βλέπωσιν ἁπλῶς τὸ ἐκ χαλκοῦ ὁμοίωμα τοῦ ὄφεως τὸ ὑψωθὲν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ ἕκαστος ἄνθρωπος, δηλητηριασμένος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, βλέπει διὰ τῆς πίστεως τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὑψωμένον ἐν τῷ σταυρῷ εἰς τὸν Γολγοθᾶν, καὶ μὲ τὸ νὰ πιστεύῃ εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο ὅτι δηλαδὴ ἱκανοποιεῖται ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ Υἱοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὡς ἀθῴου παντὸς πιστεύοντος εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ὑπερτάτης Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τοῦτο εἶνε ἀρκετὸν εἰς τὸν πιστὸν νὰ θανατώνῃ τὸν θάνατον καὶ νὰ ἔχῃ ***«ζωὴν αἰώνιον»***.

Τὴν διδασκαλίαν τῶν Γραφῶν περὶ ***αἰωνίου ζωῆς***, ἂν ἀποδέχεται ὁ ἄνθρωπος, τότε ἔχει ***«φῶς»*** καὶ διακρίνει τίς εἶνε ἡ παροῦσα οἰκονομία τῆς ***ζωῆς***, ἡ ὁποία

λέγεται καὶ εἶνε ***αἰώνιος***, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις παρὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀποδέχονται τὸ «φῶς» ὡς ὁδηγὸν ***τῆς ζωῆς των*** καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἠγάπησαν τὸ σκότος μᾶλλον παρὰ τὸ φῶς, διότι ἦσαν πονηρὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἐπειδὴ πᾶς ὅστις πράττει φαῦλα μισεῖ τὸ ***φῶς*** καὶ δὲν ἔρχεται ***εἰς τὸ φῶς*** διὰ νὰ μὴ ἐλεγχθῶσιν τὰ ἔργα αὐτοῦ, δηλαδὴ ***ἡ ζωή του***·

Φίλε ἀναγνῶστα, σὺ ἀποδέχεσαι ὅτι ***ἡ ζωή σου εἶνε αἰωνία*** καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐτιμώρησε τὸν Υἱόν του διὰ λογαριασμὸν ἰδικόν σου ; Ἐὰν ναί, εὐχαρίστησε Αὐτὸν διὰ τὴν τόσην ἀγάπην του καὶ ἀφιέρωσε ὅλας σου τὰς δυνάμεις διὰ νὰ τὸν ὑπακούῃς, ζήτησε τὸ πνεῦμά του διὰ νὰ σὲ ἐνισχύῃ εἰς ὑπακοήν, ἀφιέρωσε ***τὴν ζωήν σου*** εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ὄχι πλέον ἀφαιρῶν ***τὴν ζωὴν*** τῶν ὁμοίων σου χάριν ***τῆς ζωῆς*** τῆς ἰδικῆς σου, ἀλλὰ προσφέρων ἐν ἀνάγκῃ ὡς θυσίαν ***τὴν ζωήν σου*** χάριν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἔργου τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Μάθε τέλος, ἀγαπητέ μου, ὅτι τὰ πονηρὰ πνεύματα παραπλανοῦν τὸν κόσμον μὲ τὴν ψευδῆ των διδασκαλίαν ***περὶ τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων***, μάθε ἐπίσης ὅτι ὁ ἀγαθὸς Θεὸς δὲν ἀφῆκεν ἐγκαταλελειμένον τὸ πλάσμά του, ἀλλ' ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸ «φῶς» καὶ θεραπείαν τῆς ἁμαρτίας τὸν εὐλογητὸν Υἱόν του, ὡς αἰώνιον Θῦμα καὶ ὡς φῶς τοῦ κόσμου, οὕτως ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ λογαριασμοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν νὰ εἶνε ἀναπολόγητος πᾶς ἄνθρωπος ἐνώπιον τῆς ἐνδόξου τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁ μόνος ἁρμόδιος, ὅπως κρίνῃ ***τὴν ζωήν μας***, διότι εἰς αὐτὸν ἔδωκεν ὁ Πατὴρ τὰς κλεῖδας τῆς Βασιλείας Του. Αὐτὸς ἀνοίγει καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ κλείσῃ, καὶ Αὐτὸς κλείει καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀνοίξῃ.

Εἴθε νὰ εὑρεθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς παρουσίας τοῦ δεδοξασμένου Λυτρωτοῦ μας ὅτι ἔχομεν πραγματοποιήσῃ ***μίαν ζωὴν*** ἐν Αὐτῷ, εἰς Αὐτὸν καὶ δι' Αὐτόν, καὶ τοῦτο θὰ ἔχῃ γίνει διότι ***«τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας»***. Α'. Ἰω. α. 7.

[Ἀπεστάλη παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ὀρθοδόξου Χρ. στ. Ἀδελφότητος ὁ «Εὐαγγελισμός»].

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Συνέχεια)

Ἰουστῖνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς.

Ὁ πρῶτος οὗτος ἀπολογητὴς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τοῦ ὁποίου διεσώθησαν ἡμῖν τὰ συγγράμματα, ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 100—106 μ. Χρ. ἐν Παλαιστίνῃ ἐν τῇ πόλει Συχὲμ τῆς Σαμαρείας, ἥτις τότε ἐλέγετο Φλαβία Νεάπολις καὶ σήμερον Ναπλούς. Ὁ πατήρ του Πρῖσκος, υἱὸς τοῦ Βακχείου, ἦτο Ἕλλην τὸ γένος καὶ ἐθνικὸς τὸ θρήσκευμα (1).

(1) Ὁ Ἐπιφάνιος λέγει ὅτι ὁ Ἰουστῖνος ἦτο Σαμαρείτης καὶ τὸ γένος καὶ τὴν θρησκείαν (Αἱρ. μς' 1: «Ἀπὸ Σαμαρειτῶν εἰς Χριστὸν πεπιστευκέναι»). Ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ἰουστῖνος εἰς τὸν Διάλογον πρὸς Τρύφωνα (ρκ') μαρτυρεῖ ὅτι ἀπὸ εἰδωλολατρείας ἐγένετο Χριστιανός.

Ὁ Ἰουστῖνος ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἐπεδόθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὸν Διάλογον πρὸς τὸν Ἰουδαῖον Τρύφωνα (κεφ. β΄) περιγράφει ὡς ἑξῆς τὰς νεανικάς του σπουδὰς καὶ τὴν εἰς Χριστὸν ἐπιστροφήν του:

«Ἀσχολούμενος (λέγει) περὶ τὴν μάθησιν τῆς φιλοσοφίας, προσεκολλήθην εἴς τινα Στωϊκόν, πλησίον τοῦ ὁποίου ἔμεινα ἀρκετὸν χρόνον· ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ Θεοῦ οὐδεμίαν ἤκουον παρ' αὐτοῦ ἀνωτέραν διδασκαλίαν, παρεδόθην ὕστερον εἰς ἄλλον φιλόσοφον, ἐκ τῆς σχολῆς τῶν Περιπατητικῶν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον μετ' ὀλίγον ἀφῆκα ἀγανακτήσας, διότι εὐθὺς μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας μου ἐζήτησε χρήματα, καὶ τοῦτο μὲ ἔκαμε νὰ τὸν θεωρήσω ὅτι παντάπασι δὲν ἦτο φιλόσοφος. Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε ἐκ ψυχῆς ἐπεθύμουν νὰ διδαχθῶ τὸ ἐξαίρετον μάλιστα μέρος τῆς φιλοσοφίας, τὸ περὶ Θεοῦ, προσῆλθον εἰς ἕνα Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὅστις ἀπήλαυε μεγάλης ὑπολήψεως· ἀλλ' ἐρωτηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἂν γνωρίζω τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐπιστήμας, τὴν μουσικήν, τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν γεωμετρίαν, καὶ ὁμολογήσας ὅτι δὲν ἐδιδάχθην αὐτάς, ἠναγκάσθην νὰ παραιτήσω καὶ τοῦτον. Ἐν ἀμηχανίᾳ δὲ εὑρισκόμενος, ἀλλὰ μὴ θέλων νὰ δαπανήσω πολὺν χρόνον εἰς τὴν μελέτην τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐκείνων ἐπιστημῶν, ἀπεφάσισα τελευταῖον νὰ ἀκολουθήσω τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν, πλησίον ἑνὸς περιβλέπτου Πλατωνικοῦ, ὅστις διέτριβε τότε εἰς τὴν πόλιν μας (Ἔφεσον)· καὶ τόσον πολὺ ηὐχαριστούμην εἰς τὴν φιλοσοφίαν ταύτην, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἐνόμισα ἐμαυτὸν σοφόν, ἐλπίζων ὅτι θέλω κατανοήσει εὐθὺς καὶ τὸ Θεῖον. Καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἔκρινα καλὸν νὰ ἀποφεύγω τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἀποχωρῶ πρὸς σκέψιν εἰς ἐρημικόν τι μέρος. Μίαν δὲ ἡμέραν, ἐνῷ ἐπορευόμην πρὸς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην, εἶδον ὅτι μὲ παρηκολούθησε γέρων τις ἀνήρ, ἔχων πρᾶον καὶ σεβάσμιον ἦθος, ὅστις μὲ ἠρώτησεν ἂν τὸν γνωρίζω καὶ τί ἐζήτουν ἐκεῖ. Λόγου δὲ ἔπειτα γενομένου περὶ ὁρισμοῦ τῆς φιλοσοφίας, ἐκεῖνος ἔλαβεν εὐκαιρίαν νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ περὶ Θεοῦ, περὶ τῆς ἐπιγνώσεως αὐτοῦ, περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὅσα ἐκ τῶν μυστηρίων τούτων οὔτε ὁ Πλάτων ἠδυνήθη νὰ ἐξιχνιάσῃ οὔτε ὁ ὀρθὸς λόγος νὰ κατανοήσῃ, ἀπεκαλύφθησαν εἰς τοὺς Προφήτας, ἄνδρας πολὺ ἀρχαιοτέρους τῶν φιλοσόφων, οἵτινες, πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου, μόνοι καὶ εἶδον καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀλήθειαν, γενόμενοι ἀξιόπιστοι αὐτῆς μάρτυρες καὶ διὰ τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐτέλουν, καὶ κηρύττοντες τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀφοῦ μοὶ εἶπε ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα ὁ γέρων ἐκεῖνος ἀνεχώρησε, παραγγέλλων μοι νὰ ἐγκύψω εἰς αὐτά. Ἔκτοτε δὲν τὸν εἶδον πλέον, ἀλλ' οἱ λόγοι του ἥναψαν φλόγα εἰς τὴν ψυχήν μου καὶ μὲ κατέλαβε πόθος νὰ γνωρίσω τὸν Χριστὸν καὶ ἀγάπη πρὸς τοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους Αὐτοῦ. Κατόπιν δὲ γνωρίσας Αὐτόν, εὗρον ὅτι μόνη ἡ σοφία αὕτη εἶναι ἀσφαλὴς καὶ χρήσιμος».

Ἡ προσχώρησις τοῦ Ἰουστίνου εἰς τὸν Χριστὸν ὠφείλετο ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣν τῷ ἐνεποίησεν ἡ γαλήνη καὶ ἀφοβία καὶ εὐστάθεια τῶν Χριστιανῶν, ὅταν κατὰ τοὺς διωγμοὺς ἐτίθεντο ἀντιμέτωποι πρὸς τὸν θάνατον,

καὶ ἡ πεποίθησις, ἣν ἐσχημάτισεν, ὅτι τοιοῦτοι ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ ἦναι πονηροί, ὅπως κοινῶς τοὺς παρίστανον οἱ Ἐθνικοί(²).

Οὕτω λοιπὸν ἀπορρίψας πάντων τῶν φιλοσόφων τὰ συστήματα, κατὰ τὸ ἔτος 133 μ. Χρ. προσῆλθεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν ἐν Ἐφέσῳ. Ἀλλὰ καὶ Χριστιανὸς γενόμενος, ἔκρινεν εὔλογον νὰ διατηρήσῃ καὶ τὸ διακριτικὸν ἔνδυμα τοῦ φιλοσόφου, ***τὸν τρίβωνα*** ἢ μανδύαν, τὸν ὁποῖον ἐφόρουν ὄχι μόνον οἱ ἐθνικοὶ φιλόσοφοι καὶ διανοούμενοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν εἰς ἔνδειξιν ὅτι ἐπηγγέλλοντο αὐστηρότητα βίου. Ἐνδεδυμένος οὕτως ὡς φιλόσοφος ὁ Ἰουστῖνος περιεφέρετο τοῦ λοιποῦ, ζητῶν διὰ τῶν συνομιλιῶν του μετὰ τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων νὰ φέρῃ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸν Χριστόν.

Μετά τινα ἔτη ὁ Ἰουστῖνος μετέβη εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ὡς φαίνεται παρέμεινεν ἐπὶ μακρόν, διδάσκων τὸν Χριστὸν καὶ συγγράφων ἔργα πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τέλος δὲ ἐκεῖ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἀποκεφαλισθείς. Πότε ἀκριβῶς ἔλαβε χώραν τὸ μαρτύριον τοῦ Ἰουστίνου δὲν γνωρίζομεν θετικῶς, καὶ αἱ περὶ τούτου γνῶμαι τῶν ἱστορικῶν καὶ κριτικῶν εἶναι δεδιχασμένοι. Πάντως ὁ θάνατός του πρέπει νὰ χρονολογηθῇ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 163 καὶ 167 μ. Χρ.

Συγγράμματα τοῦ Ἰουστίνου ἀναμφισβητήτου γνησιότητος ἔχομεν κυρίως δύο: Τὴν ***Ἀπολογίαν*** καὶ τὸν ***Πρὸς Τρύφωνα Διάλογον.*** Τὰ ἄλλα ἔργα, τὰ φέροντα τὸ ὄνομά του—ἤτοι, ***Λόγος πρὸς Ἕλληνας, Λόγος Παραινετικὸς πρὸς Ἕλληνας, Περὶ Μοναρχίας Θεοῦ, Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον, Ἀποκρίσεις πρὸς Ὀρθοδόξους,*** κτλ.—εἶναι κατὰ τὴν γνώμην τῶν πλείστων κριτικῶν ἔργα ἄλλων χειρῶν, καὶ μερικὰ ἐξ αὐτῶν ἀποδεδειγμένως πολὺ μεταγενεστέρων χρόνων.

Τὴν ***Ἀπολογίαν*** του ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ὁ Ἰουστῖνος συνέταξε περὶ τὸ ἔτος 150 μ. Χρ. Αὕτη ἀπευθύνεται πρὸς τὸν τότε αὐτοκράτορα Ἀντωνῖνον Πῖον, τὴν «ἱερὰν Σύγκλητον» καὶ τὸν «δῆμον πάντα Ρωμαίων», «ὑπὲρ τῶν ἐκ παντὸς γένους ἀνθρώπων ἀδίκως μισουμένων καὶ ἐπηρεαζομένων». Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἄδικον ἦτο νὰ τιμωρῶνται καὶ καταδιώκωνται οἱ Χριστιανοί, ἀθῷοι ὄντες τῶν ἐγκλημάτων, ἐφ' οἷς κατηγοροῦντο, ἐκθέτει τὰ περὶ τῆς διδασκαλίας, τῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ τελετῶν αὐτῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ Ἀπολογία αὕτη ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διότι, καθ' ἃ ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος (Ἐκκλ. Ἱστ. δ'. 12, 13), διέταξε τὸ Κοινὸν τῆς Ἀσίας νὰ μὴ ἐνοχλῶσι πλέον τοὺς Χριστιανούς, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελον οὗτοι ἀποδειχθῇ ἐπιβουλευόμενοι τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος. Ἐὰν δέ τις ἤθελεν ἐπιμένῃ νὰ συκοφαντῇ τοὺς Χριστιανούς, νὰ τιμωρῆται.

Ἡ ***Ἀπολογία*** τοῦ Ἰουστίνου ἔχει μεγίστην ἱστορικὴν ἀξίαν, διότι ἐν αὐτῇ, ὡς εἴπομεν, περιγράφεται ἡ λατρεία τῶν Χριστιανῶν τοῦ 2ου αἰῶνος, ὡς καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἶναι δὲ ἡ μόνη σχεδὸν πηγή, ἣν ἔχομεν, περὶ τῶν θεμάτων τούτων.

(²) Ἀπολογ. Β', 12: «Διότι καὶ ἐγὼ αὐτός, ὁ χαίρων εἰς τὰ διδάγματα τοῦ Πλάτωνος, ἀκούων τοὺς Χριστιανοὺς διαβαλλομένους, βλέπων δὲ αὐτοὺς ἀφόβους πρὸς τὸν θάνατον καὶ πάντα τὰ ἄλλα νομιζόμενα φοβερά, ἐνόησα ὅτι εἶναι ἀδύνατον αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ ζοῦν εἰς τὴν κακίαν καὶ φιληδονίαν».

Ὁ ***Πρὸς Τρύφωνα Διάλογος*** παριστάνει τὸν Ἰουστῖνον συζητοῦντα μετά τινος Ἰουδαίου ὀνόματι Τρύφωνος ὅπως τὸν πείσῃ, ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι πράγματι ὁ Μεσσίας καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἐφανερώθη εἰς τοὺς πατριάρχας τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας, ὕστερον δὲ ἐνηνθρώπησε διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

(ἀκολουθεῖ).

Η ΠΗΓΗ

«Μήπως ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς ἀναβρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; Μήπως δύναται, ἀδελφοί μου, ἡ συκῆ νὰ κάμῃ ἐλαίας ἢ ἡ ἄμπελος σῦκα; Οὕτως οὐδεμία πηγὴ δύναται νὰ δώσῃ ὕδωρ ἁλμυρὸν καὶ γλυκύ». (Ἐπιστ. Ἰακώβου γ΄. 11, 12).

Τὰ πνευματικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν καὶ βασανίζουν πολὺν κόσμον, δὲν εἶναι τόσον δύσκολα, ὅσον παρουσιάζονται ἐκ πρώτης ὄψεως. Νὰ εἴπω ὅτι ἡ μακρὰ ζωὴ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἤμβλυνε τὰ αἰσθητήρια ἡμῶν τὰ πνευματικά, ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἁπλούστατα εἰς τὰς συνειδήσεις μας; Ἴσως.

Τὰ ἐν λόγῳ πνευματικὰ ζητήματα δὲν εἶναι εἰμὴ μία προέκτασις τῶν πολὺ κοινῶν φυσικῶν συνθηκῶν καὶ σχέσεων εἰς τὸ ἄπειρον.

Ἀκριβῶς δὲ αὐτὸ τὸ σύστημα ἀκολουθεῖ ὁ πρακτικὸς Ἰάκωβος. Εἶναι ἐνήμερος τῶν πνευματικῶν δυσκολιῶν, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται, καὶ προσπαθεῖ μὲ ἓν ἐξαιρετικὸν ἐκ Θεοῦ χάρισμα νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἁρμονίαν μεταξὺ τῶν διεστώτων. Ὡς παράδειγμα ἂς χρησιμεύσῃ ὁ τρόπος, καθ᾽ ὃν ἐξηγεῖ τὴν ἁρμονικὴν σχέσιν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ ***πίστεως*** καὶ ***ἔργων***. Ἐπίσης εἰς τὸ προκείμενον χωρίον λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως διάφορα παραδείγματα, ὄχι φανταστικὰ ἀλλὰ πραγματικά, ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καμμία ἀμφισβήτησις, καὶ ἐξάγει ἓν πολὺ μέγα συμπέρασμα. Ἂς μὴ περιορίσωμεν τὸ συμπέρασμα τοῦτο εἰς τὸ ζήτημα μόνον τῆς γλώσσης, ἀλλ᾽ ἂς προχωρήσωμεν βαθύτερον εἰς τὴν καρδίαν, ὡς τὸ κέντρον τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἐκεῖ θὰ ἴδωμεν ὅτι πραγματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ πηγή, ἥτις νὰ ἀναβρύῃ ὕδωρ καὶ ἁλμυρὸν καὶ γλυκύ.

1. Ἡ φύσις εἶναι ἐναντία τῶν φυσικῶν ἀντιθέσεων.

Τί ἐννοοῦμεν μὲ τὰς λέξεις αὐτάς; Ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δένδρον νὰ κάμνῃ καρποὺς καὶ γλυκεῖς καὶ πικρούς. Ὅτι δὲν δύνανται τὰ φύλλα ἑνὸς δένδρου νὰ ἦναι καὶ πράσινα καὶ κίτρινα, ἀλλ᾽ ἢ πράσινα ἐν τῇ ἀνθήσει ἢ κίτρινα κατὰ τὸ φθινόπωρον, ὅταν ἀρχίζουν νὰ πίπτουν. Τὰ διάφορα φυτὰ ἔχουν τὰ ὡρισμένα ἄνθη των. Δὲν δύναται τὸ ῥόδον (ἡ τριανταφυλλιὰ) ἄλλοτε μὲν νὰ παράγῃ ῥόδα καὶ ἄλλοτε γαρύφαλα ἢ ἴα ἢ κρῖνα. Τὸ ῥόδον παράγει ῥόδα, τὸ

ἴον ἴα καὶ τὸ κρῖνον κρῖνα. Ἡ συκῆ παράγει σῦκα, ἡ μηλέα μῆλα καὶ ἡ ἄμπελος σταφύλια.

Ἐπίσης οὐδεμία πηγὴ δύναται νὰ ἀναβλύζῃ ὕδατα διαφόρων γεύσεων, ποιοτήτων, ἰδιοτήτων, ὄγκου, βαρύτητος κ. τ. λ. Τὰ ὕδατα τῆς πηγῆς τῆς Σαρίζης ἢ τοῦ Λουτρακίου ἢ τῶν Μεθάνων ἢ τῆς Αἰδηψοῦ ἢ τῶν ἄλλων ἰαματικῶν πηγῶν ἔχουν ἕκαστον τὰ συστατικὰ καὶ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν χρησιμότητά των, οὐδὲ δύνανται νὰ ἀναβλύζουν εἰμὴ ἀπὸ τὴν οἰκείαν πηγήν. Δύναται ἡ ἐπιστήμη, γνωρίζουσα ἐξ ἀναλύσεων τὰ συστατικὰ τοῦ ὕδατος ἑκάστης πηγῆς, νὰ κατασκευάσῃ ὕδωρ ὅμοιον πρὸς τὸ ὕδωρ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πηγῆς, δὲν δύναται ὅμως μὲ τὰ συστατικὰ τῆς μιᾶς πηγῆς νὰ κατασκευάσῃ ὕδωρ ἑτέρας πηγῆς.

Ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων ἔδωκεν εἰς ἕκαστον στοιχεῖον τῆς φύσεως ἰδιαίτερα γνωρίσματα καὶ ἰδιότητας. Ἀναγνώσατε μετὰ προσοχῆς τὴν περιγραφὴν τῆς Δημιουργίας εἰς τὸ α΄ κεφάλαιον τῆς Γενέσεως καὶ θὰ θαυμάσητε τὴν σοφίαν καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ, ὅστις ἐποίησε τὰ πάντα καλὰ λίαν.

2. Ὁ Θεὸς εἶναι ἐναντίος τῶν ἠθικῶν ἀντιθέσεων.

Ὁ Θεός, ὅστις εἰς τὴν ὑλικὴν φύσιν ἐπεδίωξε καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν ἐν τῇ ποικιλίᾳ, δὲν ἦτο δυνατὸν εἰς τὸν λογικὸν κόσμον καὶ εἰς τὰ λογικὰ πλάσματά Του νὰ ἀκολουθήσῃ ἀντίθετον σύστημα.

Καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐτόνισε καὶ ἐστηλίτευσε τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν δυσαρμονίαν, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος—παρ᾽ ὅλον τὸ πεπερασμένον τῆς φύσεώς του—αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ ἐξανίσταται ἐναντίον ἑαυτοῦ.

Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τῆς Γενέσεως, πρὶν ἢ ἀκόμη ὁ Θεὸς καλέσῃ τὸν Ἀδάμ, οὗτος προέλαβε καὶ ἐκρύβη μεταξὺ τῶν δένδρων τῆς Ἐδέμ, διότι ᾐσθάνθη ὁ πρωτόπλαστος, ὅτι δὲν ἠδύνατο οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ ἔχῃ κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ συγχρόνως νὰ παρακούῃ εἰς τὴν ἐντολήν Του. Ὁ Λάμεχ ᾐσθάνθη τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματός του καὶ ἀνέκραξεν, ὅτι ἐὰν ὁ Κάϊν πρόκειται νὰ τιμωρηθῇ ἑπτάκις, αὐτὸς θὰ τιμωρηθῇ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά (Γεν. δ΄. 23 - 24). Καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου ἐξακολουθεῖ ἔκτοτε ἐξελισσομένη πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὸν λαὸν Ἰσραήλ: «Ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι ἡ ἁμαρτία σάς θέλει σᾶς εὑρεῖ», δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ ἐφαρμογὴ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ὅτι ***ἡ εὐσέβεια εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν ἀσέβειαν*** καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν αἱ δύο αὗται καταστάσεις νὰ συνυπάρχουν εἰς τὸ αὐτὸ ἄτομον. Ἐὰν ἤμεθα εὐσεβεῖς, τίποτε δὲν μᾶς συνδέει πρὸς τὴν ἀσέβειαν. Ἐὰν ἀντιθέτως ἤμεθα ἀσεβεῖς, οὐδὲν μᾶς συνδέει πρὸς τὴν εὐσέβειαν.

Ὅ,τι ἔχομεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς μας, τοῦτο ζητεῖ ὁ Θεὸς νὰ ἐκδηλώσωμεν, αὐτὸ ζητεῖ νὰ θέσωμεν ἐνώπιον Αὐτοῦ—δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ἐγκράτειαν ἢ τὰ ἐναντία τούτων.

Ἐδῶ ὑπάρχει μία μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἄλλων πλασμάτων. Τὰ ἄλλα πλάσματα, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, ***δὲν δύνανται νὰ προσποιηθοῦν***, ἐνῷ ***ὁ ἄνθρωπος διαρκῶς προσποιεῖται, ὑποκρίνεται.*** Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ἄνθραξ εἶναι μαῦρος, οὐδέποτε δὲ δύναται νὰ ἐμφανισθῇ ὡς λευκός.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα ἔχουν ἕκαστον τὰ εἰδικά των γνωρίσματα, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ κρυβοῦν ἢ νὰ μεταμφιεσθοῦν. Τὰ ζῷα, ἂν καὶ πολλάκις πανοῦργα, δὲν δύνανται νὰ ἀποκρύψουν τὴν φύσιν καὶ τὰ ἔνστικτα αὐτῶν. Μόνον ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ (καὶ πολλάκις κατορθώνει) νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἰδιότητας διαφόρους ἀπὸ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸν πραγματικόν του χαρακτῆρα. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς ἠθικολόγους, πρὸ πάντων δὲ εἰς τοὺς δραματικοὺς ποιητάς, νὰ παραστήσουν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς διαρκῶς ὑποκρινόμενον.

Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὴν αἰτίαν, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὴν κατάστασιν ταύτην, καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ***ἔστειλε τὸν Υἱόν Του εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ ἄρῃ τὴν αἰτίαν.*** Ὁ δὲ Σωτὴρ ἡμῶν ἦρεν αὐτὴν διὰ πάντα τὸν πιστεύοντα καὶ ἀφοσιούμενον εἰς Αὐτόν.

Καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς λέγει: «Δὲν δύνασθε νὰ δουλεύητε Θεὸν καὶ Μαμμωνᾶν, δὲν δύνασθε νὰ ἦσθε καὶ φρόνιμοι καὶ μωραὶ παρθένοι. Ἐὰν νομίζητε ὅτι τὸ κατορθώνετε, τότε ὡρισμένως ἀνήκετε εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μωρῶν, τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μαμμωνᾶ. Ὅ,τι ἔχετε εἰς τὴν ψυχήν σας, εἰς τὴν συνείδησίν σας, ἐκεῖνο εἶσθε καὶ δὲν δύνασθε νὰ κρυφθῆτε. Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα».

Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς ψυχῆς ἐκδηλοῦται ὁ χαρακτήρ. Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς συνειδήσεως παρουσιάζονται αἱ τοιαῦται διαθέσεις. Ἐὰν ἔχῃς εἰς τὴν καρδίαν σου Χριστόν, Χριστὸν θὰ ἐξωτερικεύσῃς. Ἐὰν ἔχῃς κόσμον καὶ Μαμμωνᾶν, κόσμον καὶ Μαμμωνᾶν θὰ δείξῃς. Ἐὰν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς σου ἦναι καθαρά, θὰ δώσῃ καθαρὸν καὶ διαυγὲς ὕδωρ· ἐὰν ἔχῃ θολὸν καὶ πικρὸν ὕδωρ, αὐτὸ θὰ ἐκδηλώσῃς εἰς τὴν ζωήν σου.

3. Ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ νὰ μεταβάλῃ τὰς πικρὰς πηγὰς εἰς γλυκείας.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον διὰ πολλοὺς ἀνθρώπους εἶναι μυστήριον ἀνάξιον προσοχῆς, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν θέλουν ποσῶς νὰ ἀσχοληθοῦν. Δι᾽ ἄλλους εἶναι ζήτημα Ἰουδαϊκὸν ἢ τοῦ θρησκομανοῦς καὶ θρησκολήπτου Ἰουδαϊκοῦ ἢ Ἐθνικοῦ κόσμου. Δι᾽ ἄλλους πάλιν εἶναι ἓν ζήτημα, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἐξέρχεται ποτὲ ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνθρώπου. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ κρίνουν τὸν ἄνθρωπον ὡς τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τῶν κατωτέρων ὄντων καὶ ὡς ἓν ὄν, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον καὶ δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τίποτε ἄλλο.

Ὅλοι αὐτοὶ ***λησμονοῦν τὰς ἠθικὰς ἀρχάς,*** τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς ἄλλας ἰδιότητας, μὲ τὰς ὁποίας ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰς ὁποίας ἐκδηλώνει καθ᾽ ἑκάστην.

Αὐτὰς τὰς ἠθικὰς ἰδιότητας, αἱ ὁποῖαι ἐμολύνθησαν καὶ κατερρακώθησαν, αὐτὰς ἦλθεν ὁ Χριστὸς νὰ ἐξυγιάνῃ· αὐτὰς τὰς ζωτικὰς πηγὰς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε νὰ καθαρίσῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ. Διὰ τοῦτο λέγει περὶ τοῦ Χριστοῦ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὅτι «ἔχει ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ πτυάριον», διὰ νὰ καθαρίσῃ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ζωὴν—τὴν πηγήν της, τὴν ῥίζαν της. Ὁ Χριστὸς

καθαρίζει κυρίως καὶ μόνον μὲ τὸ αἷμα Αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχυσεν ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Ὁ καθαριζόμενος ὄντως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς εἰς Αὐτὸν πίστεως, εἶναι νέα κτίσις, *νέα πηγή*, — νεκρὰ ὡς πρὸς τὴν προτέραν πικρίαν καὶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ ζῶσα ὡς πρὸς τὴν νέαν γλυκύτητα, τὴν χρησιμότητα, τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν θυσίαν διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἔργον Του.

Εἴθε πάντες ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα παρόντες νὰ αἰσθανθῶμεν πράγματι τὴν νέαν ταύτην ζωὴν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀμήν!

Π. Γ. Λογγινίδης

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατέφθασεν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸ ἀρκετοῦ ἤδη καιροῦ ὁ λεγόμενος «Πνευματισμός», ἤτοι, ἡ πλάνη ἐκείνη, ἥτις ἰσχυρίζεται ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπικοινωνήσωμεν μὲ τὰ πνεύματα τῶν τεθνεώτων καὶ διὰ διαφόρων τρόπων μᾶς παρουσιάζει φαινόμενά τινα, εἰς ἀπόδειξιν δῆθεν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου. Καὶ γνωρίζομεν οὐκ ὀλίγους ἀνθρώπους ἀναμφισβητήτου εἰλικρινείας καὶ κατὰ τὰ ἄλλα σώφρονας, οἵτινες πιστεύουσιν ἀκραδάντως εἰς τὸν Πνευματισμὸν καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐπεκοινώνησαν μὲ πρόσωπα ἀποθανόντα προσφιλῆ εἰς αὐτούς. Ἀπὸ ἐτῶν δὲ λειτουργεῖ ἐν μέσαις Ἀθήναις μία «Ἑταιρία Ψυχικῶν Ἐρευνῶν», ἥτις ἐργάζεται διὰ διαλέξεων καὶ συναθροίσεων νὰ προπαγανδίσῃ τὸν Πνευματισμόν. Πρόκειται μάλιστα κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1930, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑκατονταετηρίδος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, νὰ συγκροτηθῇ ἐν Ἀθήναις καὶ διεθνὲς συνέδριον τοῦ Πνευματισμοῦ!

Ἡμεῖς οἱ Εὐαγγελικοί, ὅπως πάντες οἱ Χριστιανοί, πιστεύομεν ἀκραδάντως εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, συνεπῶς δὲ καὶ εἰς τὴν ὕπαρξιν ἀοράτου κόσμου πνευμάτων (ἀγγέλων, δαιμόνων, καὶ προαποβιωσάντων ἀνθρώπων). Πιστεύομεν ὅτι τὰ πνεύματα ταῦτα τῶν ἀποθανόντων ἀνθρώπων ζῶσι καὶ διατηροῦσιν ἕκαστον τὴν προσωπικότητά του, μὲ τὸν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ διαμορφωθέντα χαρακτῆρα καὶ τὰ ἰδιάζοντα πνευματικὰ γνωρίσματά του. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι εἶναι δυνατὸν τὰ πνεύματα ταῦτα νὰ ἐξακολουθῶσι καὶ πέραν τοῦ τάφου νὰ παρακολουθῶσι τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ συμβαίνοντα καὶ τὰς τύχας τῶν ἀγαπητῶν αὐτοῖς προσώπων, ἅτινα ἐπέζησαν αὐτῶν. Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδεμίαν ἔχομεν ἀπόδειξιν, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως, εἴτε ἐκ τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως. Ὁ θάνατος, καθ' ἡμᾶς, εἶναι θύρα κλειστή, διὰ τῆς ὁποίας πάντες μὲν ἀπερχόμεθα εἰς τὴν αἰωνιότητα, οὐδείς ποτε ὅμως ἐπέστρεψεν, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ἐκεῖθεν τῆς θύρας εὑρισκομένων.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην οὐδὲν μέχρι τοῦδε φαινόμενον πραγματικὸν καὶ γνησίως βεβαιωμένον παρουσιάσθη νὰ κλονίσῃ. Τὰ φαινόμενα, ἅτινα μᾶς παρουσιάζει ὁ Πνευματισμός, ἢ εἶναι ἀπάται καὶ ἀγυρτεῖαι ἢ ὀφείλονται εἰς νευρικὴν

αὐταπάτην ἢ ὑπερδιέγερσιν ἢ ὑποβολὴν (ὑπνωτισμόν). Κατὰ τὰ 99 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ὀφείλονται εἰς τὴν ἀγυρτείαν ἢ εἰς τὴν ἀπάτην τῶν αἰσθήσεων, ὅπως τὰ κατορθώματα τῶν γνωστῶν ταχυδακτυλουργῶν, οἵτινες ἀπὸ τὸ στόμα ἢ τὴν μύτην ἑνὸς εὐπίστου θεατοῦ ἐξάγουσιν αὐγὰ ἢ κουνέλια ἢ λίρας.

Θέλοντες νὰ προφυλάξωμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ἀπὸ τῆς πλάνης ταύτης τοῦ Πνευματισμοῦ, δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν γνώμην ἑνὸς τῶν κορυφαίων συγχρόνων συγγραφέων τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Ἑρρίκου Οὐέλλς, ἐπιφυλασσόμεθα δέ, ἐὰν οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν ἤθελον τὸ ζητήσει, νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Διατὶ δὲν πιστεύω εἰς τὸν πνευματισμὸν

Ὡρισμένοι ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἔχουν ἀναμφισβήτητον ἐπιστημονικὸν κῦρος καὶ σοβαρότητα, πιστεύουν καὶ διεξάγουν προπαγάνδαν τῆς πίστεώς των περὶ τῆς ὑπάρξεως ***ἑνὸς ἀσωμάτου κόσμου πνευμάτων***, τὰ ὁποῖα ὑφίστανται παραλλήλως πρὸς τὸν ὑλικὸν κόσμον μας, ἀλλ᾿ ἐν ἀντιθέσει πρὸς αὐτόν, εἶναι ***ἀσύλληπτα καὶ ἀόρατα.*** Οἱ ὀπαδοὶ τῶν δοξασιῶν αὐτῶν πιστεύουν ὅτι τὰ πνεύματα ταῦτα δύνανται νὰ ἐπεμβαίνουν εἰς ὀλίγας, ἀλλ᾿ οὐσιώδεις περιπτώσεις τοῦ ὑλικοῦ κόσμου μας, τὴν ματαιότητα καὶ μικρότητα τοῦ ὁποίου περιφρονοῦν.

Αἱ δοξασίαι αὐταὶ δὲν εἶναι νέαι. Πράγματι, ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ παρελθόν, πρὸ τριῶν καὶ τεσσάρων αἰώνων, θὰ εὑρεθῶμεν πρὸ τῆς αὐτῆς πίστεως περὶ τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς κόσμου πνευμάτων. Τὰ πνεύματα αὐτὰ ἦσαν τότε ἀκόμη ἐπίφοβα. Ὁ πνευματισμὸς συνεδέετο κατὰ μέγα μέρος μὲ τὴν μαγείαν, καὶ τὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἐπεκαλοῦντο οἱ μάγοι, ἠδύναντο πολλάκις νὰ προκαλέσουν σοβαρὰ σωματικὰ βασανιστήρια. Εὐτυχῶς, ἐφόσον ἐχειραφετεῖτο ἡ ἀνθρωπότης, ἡ μαγεία ὑπεχώρει, καὶ μαζὺ μὲ αὐτὴν ἔχανεν ἔδαφος καὶ ἡ κακοποιὸς ἐπέμβασις τῶν πνευμάτων. Ἡ ἀνάμνησις τῆς σκοτεινῆς ἐκείνης περιόδου ὑπῆρξε, φαίνεται, διὰ τοὺς πιστοὺς τῶν πνευμάτων τόσον ἀλγεινή, ὥστε ἐπὶ ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα ἡ κυριωτέρα φροντίς των ἦτο πῶς νὰ κρατοῦν αὐτὰ τὰ πνεύματα εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέραν ἀπόστασιν. Εἰς μεταγενεστέρους ὅμως χρόνους ἐσημειώθη ἡ ἀντίθετος στροφή, καὶ οἱ λεγόμενοι ***πνευματισταὶ*** δὲν ἀποβλέπουν εἰμὴ εἰς τὸ πῶς νὰ προκαλοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν συχνοτέρας ἐπεμβάσεις τῶν πνευμάτων εἰς τὰ πράγματα τοῦ ταπεινοῦ ἐπιγείου βίου μας.

Θλίβομαι εἰλικρινῶς, διότι παρ᾿ ὅλην τὴν καλήν μου θέλησιν δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω εἰς τὸν πνευματισμόν, παρ᾿ ὅλον ὅτι ἔχει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὡς ἀντιπρόσωπόν του καὶ ἕνα συγγραφέα τῆς περιωπῆς τοῦ Κόναν Ντόϋλ, τὸν ὁποῖον σέβομαι καὶ ἀγαπῶ. Ὁ Κόναν Ντόϋλ καὶ οἱ ἄλλοι μεγάλοι «ἱερεῖς» τοῦ πνευματισμοῦ εἰς τὰ σχετικὰ συγγράμματά των παρατάσσουν ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας θεωροῦν ἀκλονήτους, καὶ ἀποροῦν, κατόπιν τῶν ἀποδείξεων αὐτῶν, πῶς ἐγείρονται ἀντιρρήσεις. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, εἰς ἓν σύγγραμμα, τὸ

ὁποῖον εἶχεν ἐκδώσει κατὰ τὸ 1922 ὁ Κόναν Ντόϋλ, μᾶς παρουσιάζει ἕνα πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τὴν μορφὴν ἑνὸς Ἄραβος, τὸν ὁποῖον περιέγραφε ἀκριβῶς καὶ ὁ ὁποῖος ἤκουεν εἰς τὸ ὄνομα Φεινέας. Τὸ πνεῦμα αὐτό, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Κόναν Ντόϋλ, εἶχε κάμει καταπληκτικὰς ἀνακοινώσεις εἰς αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπενέβαινεν εἰς τὴν ρύθμισιν λεπτομερειῶν τοῦ καθημερινοῦ του βίου καὶ τοῦ ὑπεδείκνυε ποίαν αἴθουσαν ἔπρεπε νὰ ἐνοικιάσῃ διὰ τὰς διαλέξεις του ἢ ποῖον θέατρον διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀστυνομικῶν ἔργων του, προέλεγεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, τὸ 1922, ἐπρόκειτο νὰ σημειωθοῦν ἀποφασιστικὰ πράγματα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, τὰ ὁποῖα καθώριζεν ἓν πρὸς ἕν. Εὑρισκόμεθα εἰς τὰ 1929, ἐπέρασαν ἔκτοτε ἑπτὰ ἔτη, καὶ περιττεύει νὰ εἴπω ὅτι καμμία ἀπὸ τὰς προβλέψεις τοῦ Φεινέα δὲν ἐπηλήθευσεν.

Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ἀρέσκει νὰ πείθεται διὰ μέσου τῶν αἰσθήσεών του. ***Θέλω νὰ βλέπω μὲ τὰ μάτια μου καὶ ν' ἀκούω μὲ τ' αὐτιά μου.*** Πιστεύω ὅτι δι' αὐτὸν τὸν λόγον μοῦ τὰ ἔδωσεν ὁ Θεός! Ἐκεῖνο ποῦ ἐκ τῶν προτέρων μὲ προδιαθέτει ἄσχημα ἐναντίον τοῦ πνευματισμοῦ εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ***αὐτὸ μοῦ ἀποκλείεται.*** Ἔστω ὅτι ἔχω ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκ τῶν προτέρων ἑδραιωμένων ἀπόψεών μου, νὰ ἐπισκεφθῶ μίαν ἀπὸ τὰς συγκεντρώσεις, ὅπου δίδουν τὰς συνεντεύξεις των τὰ πνεύματα. Τί θὰ συμβῇ; Ἐν πρώτοις θὰ ὁδηγηθῶ εἰς μίαν αἴθουσαν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπικρατῇ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἡμίφως, μᾶλλον σκοτάδι, παρὰ φῶς. Ἐκεῖ θὰ μὲ βάλουν νὰ καθήσω, κάποτε ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας, καὶ καλὰ-καλὰ δὲν θὰ βλέπω οὔτε τὴν μύτην μου. Θὰ μοῦ δείξουν μίαν γυναῖκα, ἓν εἶδος Πυθίας—μπορεῖ νὰ ἦναι καὶ ἄνδρας—τὸ «μέντιουμ», (1) καὶ θὰ μοῦ εἰποῦν ὅτι δι' αὐτῆς θὰ ἐπικοινωνήσῃ τὸ πνεῦμα. Τὸ νευρικὸν σύστημα αὐτῆς τῆς κόρης εἶναι ἓν εἶδος εὐπαθεστάτου ἀσυρμάτου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ πάρωμεν κρυπτογραφικὰ τηλεγραφήματα ἀπὸ τὸ ὑπερπέραν. Τὸ πνεῦμα θὰ κληθῇ. Ἂν ἔχῃ διάθεσιν, καὶ κυρίως ἂν ἔχωμεν τύχην, θὰ ἀπαντήσῃ. Ἄλλως ἠμποροῦμεν, ἂν ἔχωμεν τὴν ὑπομονήν, νὰ καθήσωμεν ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας, διότι ἂν δὲν ἀπήντησε τὴν μίαν στιγμήν, δὲν ἔχει σημασίαν. Θὰ τὸ καλέσωμεν πολλὰς φορὰς καὶ εἰς τὸ τέλος θὰ ἀπαντήσῃ. Καὶ ἂν δὲν ἀπαντήσῃ καὶ καθόλου, μήπως καὶ ἡμεῖς κάποτε — πολὺ συχνὰ — δὲν ἀφήνωμεν τὸ τηλέφωνον νὰ σπάζῃ εἰς τὸ κουδούνισμα, διότι θέλομεν ν' ἀποφύγωμεν μίαν ἐνοχλητικὴν ἐρώτησιν; Ἂν ἴδω ἕνα θαυματοποιὸν νὰ κινῇ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου τὰ δάκτυλά του διὰ νὰ μὲ πείσῃ ὅτι δὲν κρατεῖ τίποτε ἢ ἔξαφνα νὰ βγάζῃ ἀπὸ τὸ καπέλλο του, τὸ ὁποῖον ἐπίσης μοῦ ἐπέδειξε πρῶτα, ἕνα φρέσκο αὐγό, βεβαίως δὲν θὰ τὸ πιστεύσω, θὰ ἠξεύρω ὅτι πρόκειται περὶ ταχυδακτυλουργίας, χωρὶς νὰ ἦμαι ὑποχρεωμένος, πρὸς ἀπόδειξιν αὐτῆς, νὰ κάμω τὸ

---

(1) *Σημ. «Ἀστέρος».*—«Μέντιουμ» (medium) εἶναι λέξις λατινική, σημαίνουσα «μέσον» ἢ «μεσάζον». Εἰς δὲ τὴν Πνευματιστικὴν γλῶσσαν «μέντιουμ» εἶναι ἄνθρωπός τις, ὅστις χρησιμεύει ὡς «μεσάζων» μεταξὺ τῶν πνευμάτων καὶ ἡμῶν, ὡς τὸ «μέσον», δι' οὗ τὰ πνεύματα ἐπικοινωνοῦσι μεθ' ἡμῶν. Τὰ «μεσάζοντα» ταῦτα πρόσωπα εἶναι συνήθως γυναῖκες ὑστερικαὶ καὶ νευρικαί, ὧν ἡ ἰδιοσυγκρασία παρέχει ἔδαφος πρόσφορον εἰς τὰς ἐξάψεις, δι' ὧν ἐργάζεται ὁ Πνευματισμός.

ἴδιον μὲ τὸν ταχυδακτυλουργὸν καὶ νὰ φέρω εἰς πέρας τὸ τέχνασμά του. Οἱ ὀπαδοὶ ὅμως τοῦ πνευματισμοῦ, ἐὰν ἀμφισβητήσω τὸ παραλήρημα τοῦ «μέντιουμ», θὰ μοῦ ζητήσουν καὶ ν' ἀποδείξω τοὺς ἰσχυρισμούς μου!

Ὑπάρχει ὅμως μία ὡρισμένη ἐκδήλωσις τοῦ πνευματισμοῦ, ἡ καλουμένη «*ὑλοποίησις*» *τοῦ πνεύματος,* εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ πνευματισμοῦ ἀποδίδουν ἰδιαιτέραν σημασίαν. Διὰ μέσου τοῦ «μέντιουμ» ἔχουν κατορθώσει *νὰ φωτογραφήσουν τὰ πνεύματα.* Τὰ πνεύματα ὑλοποιοῦνται, καὶ τότε ἔχομεν τὸ καλούμενον *ἐκτόπλασμα,* τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν προεισαγωγὴν εἰς τὸν αἰώνιον κόσμον τῶν πνευμάτων, ἓν ἐνδιάμεσον στάδιον μεταξὺ τοῦ ὑπερπέραν καὶ τοῦ ἐπιγείου κόσμου. Μᾶς δείχνουν τὰς φωτογραφίας αὐτὰς τῶν πνευμάτων καὶ λέγουν πρὸς τοὺς ἀπίστους: Ἰδού, θέσατε τοὺς δακτύλους ἐπὶ τοὺς τύπους τῶν ἥλων!

Πλεῖστα «μέντιουμ» ὑποβάλλονται εἰς τὰ ὑλικὰ αὐτὰ φαινόμενα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ ἑδραίωσις ἢ ἡ ἀπώλεια τῆς φήμης των. Παράξενον ὑλικόν, τὸ ὁποῖον μάλιστα κάποτε διαχέει μίαν δυσάρεστον ἀναθυμίασιν ἀπὸ τὸ μέντιουμ μέσα εἰς τὸ σκότος. Ἡ σύνθεσις καὶ ἡ μορφὴ τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ φαινόμενα αὐτὰ τῆς ὑλοποιήσεως εὑρίσκονται *εἰς κατάφωρον ἀντίθεσιν πρὸς ὅλην τὴν πεῖραν, ποὺ ἔχομεν ἀποκτήσει ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς τῆς ἡμέρας,* ὅτι δὲν ἀντέχουν εἰς τὴν παραμικροτέραν βάσανον τῶν στοιχειωδεστέρων νόμων τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας. Τὸ ὑλικὸν αὐτὸ προσλαμβάνει χαρακτηριστικὰ καὶ μορφήν, διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῶν ὁποίων εἰς τὴν κανονικὴν ζωὴν ἐχρειάσθησαν χιλιάδες ἐτῶν. Μέσα εἰς ὀλίγα λεπτὰ τὰ «ὑλικὰ φαινόμενα» τῶν πνευματιστῶν ἑδραιοῦνται, ὅπως ἰσχυρίζονται, εἰς τελείους ὀργανισμούς, μὲ ἐπιδερμίδα, μυῶνας καὶ νεῦρα. Προσλαμβάνουν τὴν μορφὴν μελῶν τοῦ σώματος, κεφαλῶν, ἀκεραίων ἀνθρωποειδῶν πλασμάτων, τὰ ὁποῖα κινοῦνται.

Καλλιτέχναι, ὡς ὁ Ἰάκωβος Τισσό, παραστάντες εἰς τοιαύτας πνευματικὰς συγκεντρώσεις, ἀναπαρέστησαν τὴν ἐντύπωσίν των ἀπὸ τὰ αἰθέρια αὐτὰ πλάσματα ἐν ὅλῃ τῇ ἐπιβλητικότητι καὶ εὐμορφίᾳ των. Εἰς τὸ Παρίσι ἔχει ἱδρυθῇ ἕνα διεθνὲς *μεταψυχικὸν ἰνστιτοῦτον* διὰ παρόμοια πειράματα. Καὶ ἕνας σοβαρὸς ἐπιστήμων, ὡς ὁ δόκτωρ Τζέλεϋ, ἐξέδωσε ἀρκετὰ ὀγκῶδες σύγγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, παραθέτει καὶ περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἔκπαγλα πλάσματα ἀπὸ ἕνα ἄλλον κόσμον ἀνέβησαν τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ μέντιουμ, ἐφωτογραφήθησαν ἐν ὅλῃ τῇ ἐκπάγλῳ καλλονῇ των καὶ διὰ μέσου τῶν πόρων τοῦ σώματος τοῦ μέντιουμ ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς αὐτὸν τὸν ἄλλον κόσμον, ποὺ ἔχουν ὡς πατρίδα των.

Ἐκύτταξα μὲ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον τὰς εἰκόνας τοῦ Τζέλεϋ. Τὸ κεφάλι καὶ τὰ αἰθέρια χαρακτηριστικὰ μιᾶς νεαρᾶς γυναικὸς διακρίνονται καὶ προβάλλουν διὰ μέσου τοῦ σώματος τοῦ μέντιουμ. Πρόκειται ἀληθῶς περὶ ἑνὸς ὡραίου προσώπου, τοῦ τύπου μᾶλλον τῆς Μόνας Λίζας. Ὅταν ὅμως ὁ δόκτωρ Τζέλεϋ θέλῃ νὰ μὲ κάμῃ νὰ πιστεύσω ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς πραγματικοῦ προσώπου, ὁμολογῶ ὅτι διάκειμαι δυσπίστως. Τὰ μάτια, τὸ στόμα, ἡ στάσις καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ πλάσματος

αὐτοῦ, ποῦ ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον μας ἀπὸ τὰς μυστηριώδεις σφαίρας τοῦ ὑπερπέραν, παραμένουν ἀναλλοιώτως τὰ αὐτὰ καθ' ὅλην τὴν πνευματιστικὴν συνεδρίασιν εἰς ὁλόκληρον σειρὰν φωτογραφιῶν. Ἀλλὰ τὰ μάτια ἑνὸς ζωντανοῦ ἀνθρώπου κινοῦνται. Τὰ χείλη ἑνὸς ζωντανοῦ ἀνθρώπου ἀναπνέουν. Τὰ ζωντανὰ βλέφαρα τρέμουν, κινοῦνται. Ὅσον προσεκτικώτερα κυττάξωμεν αὐτὰς τὰς εἰκόνας, τόσον περισσότερον διαπιστώνομεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ζωντανῶν προσώπων, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ προσώπων ζωγραφηθέντων ἢ φωτογραφηθέντων ὄχι ἐκ ζωντανοῦ πρωτοτύπου. Ὁ δόκτωρ Τζέλεϋ παραδέχεται πολλὰς πιθανότητας **ἀπάτης**, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ σκεφθῇ τίνα ρόλον ἐμπορεῖ νὰ ἔχουν παίξει εἰς τὰ ὑλικὰ αὐτὰ φαινόμενα εὐαίσθητοι φωτογραφικαὶ πλάκες.

Ἓν ἄλλο χαρακτηριστικὸν φαινόμενον εἶναι ὅτι ὅλα αὐτὰ τα πνευματικὰ φαινόμενα παρουσιάζονται πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀνεξέλικτον, ἀτελῆ, ἀόριστον καὶ συγκεχυμένην παράστασιν. Καμμία πρόοδος, καμμία τελειοποίησις δὲν παρατηρεῖται εἰς αὐτά. Διαρκῶς τὸ ἴδιον στάδιον.

Ὄχι, οἱ πνευματισταὶ δὲν μᾶς ἔχουν παράσχει καμμίαν ἁπτὴν ἀπόδειξιν, ὥστε νὰ δικαιοῦνται εἰς τὴν πίστιν μας. Ἴσως ὁ πνευματισμὸς εἶναι μία ἀφελὴς ἐκδήλωσις τῆς νοσταλγίας τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται ἀορίστως τὸν ἑαυτόν του ὡς ἓν μόριον ἑνὸς ἀπειράκις μεγαλειτέρου συνόλου· ἴσως εἶναι ἐξ ἴσου ἀφελὴς ἐκδήλωσις τῆς ἄλλης ἐκείνης τάσεως, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος, ἔχων ἰσχυρὰν καὶ ἐξ ἐνστίκτου συναίσθησιν τῆς ἀτομικότητός του, ἀρνεῖται νὰ πιστεύσῃ ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ἀτομικότης αὐτὴ πηγαίνει χαμένη, καὶ τελειώνουν ὅλα. Ἀλλὰ αὐτὸς δὲν εἶναι λόγος διὰ νὰ πιστεύω εἰς τὰ πνεύματα.

Ε. ΟΥΕΛΛΣ

ΕΠΙ ΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ

(συνέχεια)

Β΄.

Τί εἶναι προσηλυτισμός;

Εἰς τὸ προηγούμενον ἡμῶν φύλλον εἴδομεν, ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Σύρῳ Ἐφετῶν ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ «θρησκείας» καὶ «αἱρέσεως θρησκείας», καὶ ἐξάγει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ διὰ τοῦ Ἑλλ. Συντάγματος παρεχομένη θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ προστασία δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς «αἱρέσεις». Εὐτυχῶς τὸ βούλευμα τοῦ Ἐφετείου Σύρου ἐν προκειμένῳ δὲν ἀκολουθεῖ τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Εἰσαγγελέως, διότι δὲν παραπέμπει τοὺς κατηγορουμένους Χιλιαστὰς ὅπως δικασθῶσι ***διότι εἶναι «αἱρεσιῶται»***, ἀλλὰ διότι ***«δι' ἀθεμίτων μέσων*** προσεπάθησαν νὰ διαδώσωσι καὶ καταστήσωσιν ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς των δόξας». Μὲ ἄλλας λέξεις, διότι οἱ ἄνθρωποι

οὗτοι διεξάγουσι ***προσηλυτισμόν,*** ὅστις ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Ποιν. Νόμου.

Τοῦτο φυσικῶς μᾶς φέρει εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ***τί ἐστι προσηλυτισμός.*** Καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἔλαβεν ἀφορμὴν καὶ ἄλλοτε νὰ ἀσχοληθῇ διὰ μακρῶν, ἰδίως διὰ σειρᾶς ἄρθρων εἰς τὰ τεύχη Ἰουνίου, Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου 1925 ὑπὸ τὸν τίτλον «Προπαγάνδα καὶ Προσηλυτισμός». Καὶ ἐκεῖ ἀπεδείξαμεν, ἐκ τῶν κειμένων νόμων, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀπαγορευόμενος προσηλυτισμὸς εἶναι ***ὁ «δι᾽ ἀθεμίτων μέσων»*** ἐνεργούμενος, οὐχὶ ἡ ἁπλῆ διακήρυξις ἢ δημοσίευσις δοξασιῶν ἀντιθέτων πρὸς τὰ δόγματα, τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ἐπικρατούσης ἐν Ἑλλάδι Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν καὶ πρὸς διαφώτισιν τοῦ προκειμένου ζητήματος ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω μέρη τινὰ τῆς ἀρθρογραφίας ἡμῶν ἐκείνης.

Τὸ 1ον ἄρθρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος τοῦ 1911 εἶχεν ὡς ἑξῆς:

> «Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν Ἑλλάδι θρησκεία εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· πᾶσα δὲ ἄλλη γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Νόμων, ἀπαγορευομένου τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ πάσης ἄλλης ἐπεμβάσεως κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας».

Τὸ δὲ Σύνταγμα τοῦ 1927, ἐν τῷ 1ῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ, διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς:

> «Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας... Οἱ λειτουργοὶ ὅλων τῶν θρησκειῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐπιτήρησιν, εἰς ἣν καὶ οἱ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας.
>
> Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος. Τὰ τῆς λατρείας πάσης γνωστῆς θρησκείας τελοῦνται ἐλευθέρως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη. Ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται».

Οἱ παρ᾽ ἡμῖν συνταγματολόγοι συμφωνοῦσιν ὅτι ὁ ἀνωτέρω ὅρος «ἐπικρατοῦσα θρησκεία» δὲν ἐννοεῖ θρησκείαν ***ὑπερέχουσαν*** ἢ ***κυριαρχοῦσαν τῶν*** ἄλλων θρησκειῶν, ἀλλ᾽ ἁπλῶς θρησκείαν, ἣν πρεσβεύει ἡ ***μεγάλη πλειονότης*** τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους καὶ ἥτις εἶναι ἡ ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Ἑλλ. Κράτους. Τοῦτο διαπιστοῦται σαφέστερον εἰς τὸ Σύνταγμα τῆς ἐν Τροιζῆνι Ἐθνοσυνελεύσεως (1827), ἄρθρον 1ον, ἔχον ὡς ἑξῆς:

> «Καθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαγγέλλεται τὴν θρησκείαν του ἐλευθέρως καὶ διὰ τὴν λατρείαν αὐτῆς ἔχει ἴσην ὑπεράσπισιν. Ἡ δὲ τῆς Ἀνατολῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι θρησκεία τῆς Ἐπικρατείας».

Ὁ δὲ ***προσηλυτισμός,*** ὅστις εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911 φαίνεται ἀπαγορευόμενος μόνον ἐφ᾽ ὅσον διενεργεῖται κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας, διὰ τοῦ νέου Συντάγματος 1927 καὶ διὰ τοῦ Ποινικοῦ Νόμου ἀπαγορεύεται σαφῶς ὅταν διενεργῆται καὶ καθ᾽ οἱασδήποτε ἄλλης θρησκείας:

«Ποιν. Νόμ. ἄρθρ. 196. Φυλάκισις τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν καί, ἐν ὑποτροπῇ, τὸ πολὺ ἓξ μηνῶν ἐπιβάλλεται εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἰς δημοσίαν ὁμιλίαν ἢ ἐγγράφως ἢ διὰ συμβολικῶν παραστάσεων προσβάλλει διὰ περιφρονητικῶν χλευασμῶν ἢ δυσμενῶν ἐκφράσεων τὰ δόγματα, τὰς διατάξεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἢ *ἄλλης* θρησκείας ὑφισταμένης μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως·

Ποιν. Νόμ. ἄρθρ. 197. Ἱεροκήρυκες, οἵτινες εἰς δημοσίας ὁμιλίας προσπαθοῦσι διὰ λοιδοριῶν ἢ δυσμενῶν αἰτιάσεων νὰ διεγείρωσι μῖσος μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ὑφισταμένων θρησκευτικῶν κοινωνιῶν, τιμωροῦνται μὲ φυλάκισιν 3 μηνῶν καὶ ἀποβάλλονται τῆς ὑπηρεσίας. Συγγραφεῖς δέ, οἵτινες πράττουσι τὸ αὐτὸ διὰ συγγραμμάτων, ἐὰν μὲν ἦναι δημόσιοι ὑπάλληλοι ἢ ὑπηρέται, ἐπισύρουσιν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἰδίαν ποινήν, ἄλλως δὲ τιμωροῦνται μὲ φυλάκισιν 3 μηνῶν μέχρι 2 ἐτῶν.

Ποιν. Νόμ. ἄρθρ. 198. Αἱρεσιῶται, οἵτινες προσπαθοῦσι ***δι' ἀθεμίτων μέσων*** νὰ διαδώσωσιν ἢ νὰ καταστήσωσιν ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς των δοξασίας, κηρύττουσιν ἐπὶ δημοσίων τόπων, ἐρεθίζουσι τοὺς ὀπαδούς των εἰς ἐχθροπάθειαν κατὰ τῶν ἑτεροδοξούντων ἢ τοὺς ἐμποδίζουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ συγκοινωνῶσι μετ' ἄλλων, ἢ ἐναντίον Κυβερνητικῆς ἀπαγορεύσεως ζητοῦσι νὰ διαστέλλωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰ μέλη τῆς αἱρέσεώς των δι' ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων, τιμωροῦνται μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον ἑνὸς ἔτους, καὶ ἐὰν ἔχωσι πολιτικὸν ἢ ἐκκλησιαστικὸν ἐπάγγελμα, ἀποβάλλονται τῆς ὑπηρεσίας».

Γεννᾶται λοιπὸν τὸ ἐρώτημα; ***Τί ἐστι προσηλυτισμός;*** Ἡ κυριολεκτικὴ σημασία τῆς λέξεως «προσηλυτίζω» εἶναι: «Προσελκύω ἢ προσπαθῶ νὰ προσελκύσω προσηλύτους», ἤτοι, «προσπαθῶ νὰ διαδώσω τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ ἀρχάς μου εἰς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀνήκοντας εἰς ἄλλο θρήσκευμα, καὶ νὰ τοὺς πείσω νὰ γίνουν ὀπαδοὶ τῶν ἐμῶν ἰδεῶν ἢ ἀρχῶν». Ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον προσηλυτισμὸν βεβαίως δὲν ἀπαγορεύει τὸ Σύνταγμα, διότι τοιαύτη ἑρμηνεία θὰ ἐσήμαινε στέρησιν τοῦ ἄλλου δικαιώματος, ὅπερ χορηγεῖ τὸ 16ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος:

«Ἄρθρον 16. Ἕκαστος δύναται νὰ δημοσιεύῃ προφορικῶς, ἐγγράφως καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὺς στοχασμούς του, τηρῶν τοὺς νόμους τοῦ Κράτους».

Ὁ ἀοίδιμος νομομαθὴς Δ. Τζιβανόπουλος, εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, διετύπωσεν ὀρθότατα τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς ἑξῆς: «Ἡ θρησκεία εἶναι ἀπόρροια τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου . . . ***Ὅστις ἐκθέτει τὸ ἴδιόν του δόγμα δὲν προσηλυτίζει*** . . . Ὁ Ποινικὸς Νόμος ὁρίζει ὅτι ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς ***δι' ἀθεμίτων μέσων.*** Δὲν διακρίνει δὲ ἐὰν Ὀρθόδοξοι ἢ ἑτερόδοξοι μετέρχωνται ἀθέμιτα μέσα πρὸς ἐπικράτησιν τῆς θρησκείας των . . . Ἀλλὰ ***ποῖα εἶναι τὰ ἀθέμιτα μέσα;*** Διότι μόνη ἡ ἄρνησις τῶν δογμάτων οἱασδήποτε ἄλλης θρησκείας ὑφισταμένης ἐν Ἑλλάδι, ἔστω καὶ τῆς ἐπικρατούσης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὲν ἀπαρτίζει τὴν ἀξιόποινον πρᾶξιν, περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 198. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀρκεῖ νὰ προσπαθήσῃ τις νὰ καταστήσῃ ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς του δόξας (καὶ δὲν μεταχειρισθῇ πρὸς τοῦτο

ἀθέμιτα μέσα) ὅπως τιμωρηθῇ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ συνταγματικὴ ἀνοχὴ τῶν θρησκειῶν δὲν εἶναι τελεία. Ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ διότι ἀντίκειται προφανῶς εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, καθ' ὃ πᾶς τις δύναται νὰ ἐκθέτῃ προφορικῶς καὶ ἐγγράφως τοὺς στοχασμούς του, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ οἱ περὶ θρησκείας».

«Ποῖα εἶναι τὰ ***ἀθέμιτα μέσα*** κατὰ τὸν νόμον; Ὑπάρχουσι λέξεις, ἅς ὁ νόμος δὲν ὁρίζει, ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι πᾶς ὁρισμὸς ἐν τῷ δικαίῳ εἶναι ἐπικίνδυνος. Ὀφείλομεν δὲ πρὸς ὁρισμὸν τῶν λέξεων τούτων νὰ προσφύγωμεν εἰς τὴν κοινῶς δεκτὴν γενομένην χρῆσιν. Ἐν τῇ κοινῶς λοιπὸν δεκτῇ χρήσει τί εἶναι ***ἀθέμιτον;*** Εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ***ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἠθικήν,*** εἰς τὴν ***δημοσίαν ἠθικήν.*** Εἰς τὰ ἀθέμιτα πρέπει νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ ἐκεῖνα, ἅτινα ἡ ἠθικὴ ἀποκρούει χωρὶς καὶ ὁ ποινικὸς νόμος νὰ τὰ τιμωρῇ... Ἡ ἁπλῆ ἄρνησις τῶν δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ γενομένη ὑπὸ ἑτεροδόξου, καὶ ἡ παράστασις ὑπεροχῆς τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ θρησκείας, ἐὰν δὲν συνοδεύηται μὲ ***ἀπειλήν, βίαν*** ἢ ***ὑπόσχεσιν,*** δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀθέμιτος πρᾶξις» (Τζιβανόπουλος, «Αἱρεσιῶται», 1903, Νέοι Πανδέκται Κουντουριώτου, σελ. 379—399).

Ἡ ἀνωτέρω ἑρμηνεία εἶναι γενικῶς παραδεκτὴ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων νομομαθῶν—ὅτι «ἀθέμιτα μέσα» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 198 τοῦ Ποιν. Νόμου εἶναι ἡ ***ἀπειλή,*** ἡ ***βία,*** ἡ ***ἀπάτη,*** ἡ ***ἐξώνησις συνειδήσεων*** διὰ ὑποσχέσεων ἢ χρημάτων. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν γίνεται χρῆσις τῶν μέσων τούτων, ἡ προσπάθεια πρὸς διάδοσιν θρησκευτικῶν ἰδεῶν ***δὲν εἶναι κολάσιμος.***

Ἂς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὸ βούλευμα τῶν ἐν Σύρῳ Ἐφετῶν. Εἴδομεν ὅτι τὸ βούλευμα τοῦτο παραπέμπει τοὺς κατηγορουμένους Χιλιαστὰς νὰ δικασθῶσιν ἐπὶ τῷ ὅτι «δι' ἀθεμίτων μέσων προσεπάθησαν νὰ διαδώσωσι καὶ καταστήσωσιν ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς των δόξας». Εἰς δὲ τὸ σκεπτικὸν τοῦ βουλεύματος περιγράφονται τὰ «ἀθέμιτα μέσα», ἅτινα προέκυψαν ἐκ τῆς ἀνακρίσεως, καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς: ***Ὅτι οἱ κατηγορούμενοι διένεμον δωρεὰν νεοελληνικὰς μεταφράσεις τῶν Ἁγίων Γραφῶν, αἵτινες ἀπαγορεύονται ὑπὸ τοῦ Συντάγματος.*** Ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς μάλιστα εἰς τὰς προτάσεις του χαρακτηρίζει ἐπιπροσθέτως ὡς «ἀθέμιτον μέσον» καὶ τὸ ὅτι οἱ Χιλιασταὶ «πωλοῦν ***δωρεὰν*** (sic) ἢ ἐπὶ γλισχροτάτῳ τιμήματι» ***τὰ βιβλία τῆς αἱρέσεώς των !*** Ὡς ἐὰν ὅλοι οἱ θέλοντες νὰ καταστήσωσιν ἐπικρατῆ μίαν ἰδέαν ἢ θεωρίαν των ἐπὶ οἱασδήποτε φύσεως ζητήματος δὲν κατακλύζουσι τὰς ἐφημερίδας μὲ ἄρθρα των, καὶ δὲν διανέμουσι δωρεὰν φυλλάδια πρὸς διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τῶν ἰδεῶν των! Μήπως τοῦτο ἦναι κολάσιμον; Ἐὰν οἱ Χιλιασταὶ διανέμουν δωρεὰν Ἱερὰς Γραφὰς μεταφρασμένας εἰς τὴν Νεοελληνικήν, τοῦτο ἀποτελεῖ παράβασιν οὐχὶ τῶν περὶ προσηλυτισμοῦ διατάξεων, ἀλλὰ τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ὅπερ ἀπαγορεύει τὴν «εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσιν» τοῦ κειμένου τῶν Ἁγ. Γραφῶν. Ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ καταδιώκωνται πάντες οἱ ἔχοντες ἢ πωλοῦντες Νεοελληνικὰς μεταφράσεις τῶν ἱερῶν κειμένων, συμπεριλαμβανομένων καὶ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες μόνον τὴν Νεοελληνικὴν μετάφρασιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν μεταχειρίζονται εἰς τὴν λατρείαν των.

Ἄλλως τε καὶ ἡ κατηγορία κατὰ τῶν Χιλιαστῶν ἐπὶ προσηλυτισμῷ, ἐφ᾽ ὅσον στηρίζεται, κατὰ τὸ βούλευμα, εἰς τὴν δωρεὰν διανομὴν Ἱ. Γραφῶν ἐν Νεοελληνικῇ μεταφράσει—ἤτοι εἰς τὴν παράβασιν τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος—***εἶναι ἀσύστατος.*** Διότι πᾶσα Συνταγματικὴ διάταξις δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν μόνον ***διὰ νόμου*** τινός, ὅστις καὶ ὁρίζει ***τὰς ποινὰς*** τῆς παραβάσεως. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς μεταφράσεως τῶν ἱερῶν κειμένων, ***οὐδεὶς τοιοῦτος νόμος ὑπάρχει.*** Συνεπῶς οὔτε καταδικαστικὴ ἀπόφασις δύναται νὰ ἐκδοθῇ, οὔτε ποινὴ νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τὴν παράβασιν τῆς διατάξεως ταύτης.

***

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐκπλήσσει εἰς τὸ εἰρημένον βούλευμα, εἶναι τὸ ὅτι δὲν λαμβάνει ὡς στερεὰν καὶ μόνην βάσιν τῆς κατὰ τῶν Χιλιαστῶν κατηγορίας τὸ γεγονός, ὅπερ ἀπεδείχθη ἐκ τῆς διαδικασίας, ὅτι οὗτοι ἐν δημοσίαις ὁμιλίαις ***προσέβαλον τὰ δόγματα καὶ ἔθιμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας «διὰ περιφρονητικῶν χλευασμῶν»***, ὡς προβλέπει τὸ ἄρθρον 196 τοῦ Π. Ν., ἀποκαλέσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς εἰκόνας «***ξύλα προσκυνούμενα***», καὶ εἰς ἐπίμετρον εἰς ἰδιωτικόν τινα Ὀρθόδοξον ναὸν ***ἐβιαιοπράγησαν προβάντες εἰς καταστροφὴν μιᾶς εἰκόνος.*** Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ στηριχθῇ ποινικὴ δίωξις τῶν ἐν λόγῳ Χιλιαστῶν κατὰ τὰ ἄρθρα τοῦ Π. Ν. περὶ προσηλυτισμοῦ. Ἐν τούτοις, ἐπὶ μὲν τοῦ ἀδικήματος τῆς βιαιοπραγίας κατὰ τῆς εἰκόνος τὸ βούλευμα ἀποφαίνεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία κατ᾽ αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου σημείου τῶν «περιφρονητικῶν χλευασμῶν» παρεμπιπτόντως μόνον στηρίζει κατ᾽ αὐτῶν κατηγορίαν, ἐνῷ διὰ μακρῶν τοὺς παραπέμπει δι᾽ ἄλλους λόγους ἀστηρίκτους κατὰ τὸν νόμον.

Γ΄.

Ὑπάρχει ἕτερον σπουδαιότερον κεφάλαιον κατηγορίας κατὰ τῶν κατηγορουμένων τούτων Χιλιαστῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ὀρθῶς ἐπιμένει διὰ μακρῶν, ἂν καὶ συγκεχυμένως, ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς καὶ τὸ ὁποῖον παραδέχεται καὶ τὸ βούλευμα. Ἡ κατηγορία αὕτη ἀφορᾷ εἰς ***τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου,*** ὃν ἀπορρίπτουσιν οἱ τῆς Χιλιαστικῆς αἱρέσεως ὡς ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν ἢ «μυστήριον» καὶ τελοῦσι τοὺς γάμους των ἄνευ «ἱερολογίας», δηλαδὴ ἄνευ τῆς εὐλογίας ἱερέως ἢ κληρικοῦ, καὶ τοῦτο διότι δὲν ἔχουσιν ἰδίους κληρικοὺς ἢ ἐκκλησιαστικοὺς λειτουργούς. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον, διότι, μὴ ὑπάρχοντος ἐν Ἑλλάδι τοῦ θεσμοῦ τοῦ πολιτικοῦ γάμου, θεωρεῖται κατὰ τεκμήριον ὅτι οὐδεὶς γάμος, μὴ τελούμενος δι᾽ ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, εἶναι ἔννομος καὶ ἔγκυρος, ἡ δὲ νομικὴ αὕτη ἀκυρότης συνεπάγεται συνεπείας καὶ ἐμπερικλείει κινδύνους ὀλεθρίους διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς οἰκογενείας, ἥτις εἶναι τὸ θεμέλιον πάσης πεπολιτισμένης κοινωνίας.

Ἐν τούτοις, τὸ σπουδαῖον αὐτὸ κεφάλαιον κατηγορίας εἰς τὸ πρὸ ὀφθαλμῶν βούλευμα τοῦ Ἐφετείου Σύρου, δὲν ἐξετάζεται μετὰ τῆς ὀφειλομένης εὐρύτητος, ἀλλὰ παρουσιάζεται ἁπλῶς ὡς «παραβίασις τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος . . . καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλη-

σίας» ταύτης, ὡσεὶ ὁ καταστατικὸς οὗτος νόμος καὶ αἱ παραδόσεις αὗται εἶχον οἱανδήποτε ἐφαρμογὴν ἐπὶ ἑτεροδόξων!

Ὡς γνωστόν, οἱ γάμοι τῶν ἑτεροδόξων, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν νόμον, τελοῦνται συμφώνως πρὸς τὰ νόμιμα τοῦ δόγματος αὐτῶν. Πρέπει δὲ οἱ γάμοι οὗτοι, ὅπως καὶ οἱ τῶν Ὀρθοδόξων, διὰ νὰ ἔχωσι νομικὸν κῦρος, νὰ δηλώνωνται ἀμέσως ἐνώπιον τοῦ οἰκείου ληξιάρχου καὶ νὰ συντάσσηται ἡ σχετικὴ ληξιαρχικὴ πρᾶξις.

Ἐν τούτοις, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν οἱ γάμοι τῶν Εὐαγγελικῶν Ἑλλήνων (ἂν καὶ τὸ Εὐαγγελικὸν ἢ Διαμαρτυρόμενον δόγμα εἶναι παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένον καὶ πολλαχοῦ μάλιστα εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία) δὲν ἐγίνοντο δεκτοὶ πρὸς δήλωσιν παρὰ τῶν ληξιάρχων ἐν Ἑλλάδι, διότι οἱ ληξίαρχοι ἐφήρμοζον τυφλῶς εἰς τοὺς ἑτεροδόξους τὰς περὶ τελέσεως γάμων διατάξεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ τοῦ Εὐαγγελικοῦ δόγματος δὲν ἔχομεν μήτε ἐπισκόπους, οἵτινες νὰ ἐκδίδουν τὰς ἀδείας γάμων, μήτε παρανύμφους, οἱ ληξίαρχοι ἠρνοῦντο νὰ δεχθοῦν δηλώσεις γάμου, εἰς ἃς ἔλειπε τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ παρανύμφου! Καὶ ἐχρειάσθη μακρὸς ἀγών, ἕως οὗ νὰ ἐννοήσουν οἱ ληξίαρχοι καὶ ἡ προϊσταμένη αὐτῶν πολιτικὴ ἀρχὴ ὅτι οἱ τύποι καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ἐπικρατούσης ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμόζωνται ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν ὀπαδῶν τῶν ἄλλων δογμάτων καὶ θρησκευμάτων.

Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ***Κουάκεροι*** (αἵρεσις, ἥτις ἀνεφάνη κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα) μέχρι σήμερον δὲν ὁρκίζονται, δὲν στρατεύονται, δὲν ἔχουν κεχειροτονημένους λειτουργοὺς εἰς τὰς λατρείας των, τοὺς δὲ γάμους των τελοῦν δι' ἁπλῆς ἐπισήμου δηλώσεως τῶν ἐρχομένων εἰς γάμον ἐνώπιον ὁμηγύρεως ὁμοθρήσκων. Οἱ Κουάκεροι κατ' ἀρχὰς κατεδιώχθησαν σκληρῶς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλ' εὐθὺς ὡς καθιερώθη ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἀπηλλάγησαν τῶν διωγμῶν καὶ ἐγένοντο σεβασταὶ αἱ ἀπόψεις των, ὡς στηριζόμεναι εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς θρησκευτικῆς των συνειδήσεως. Οὕτω δὲ ἀπηλλάγησαν τῆς στρατεύσεως, γίνονται δεκτοὶ ὡς δικαστικοὶ μάρτυρες καὶ ὡς βουλευταὶ ἄνευ ὅρκου, καὶ οἱ γάμοι των ἀναγνωρίζονται ὡς ἔγκυροι καὶ καταχωρίζονται πλέον ὑπὸ τῶν ληξιάρχων.

Ἡ Ἑλληνικὴ περὶ γάμου νομοθεσία εἶναι ἐν πολλοῖς ἀτελὴς καὶ καθυστερημένη, καθότι γνωρίζει μόνον τὸν ἐκκλησιαστικὸν γάμον, καὶ τοῦτον Ὀρθόδοξον. Ἐν τούτοις δὲν ὑπάρχει λέξις εἰς τὴν ὑπάρχουσαν Ἑλληνικὴν νομοθεσίαν περὶ γάμου, δι' ἧς νὰ ἀποκλείηται ρητῶς ὁ ἄνευ «ἱερολογίας» γάμος. Ἁπλῶς ὁ νομοθέτης ἀγνοεῖ τὸν τοιοῦτον γάμον. Ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Σύρῳ Ἐφετῶν θεωρεῖ ὅτι, προκειμένου περὶ δηλώσεως γάμου Χιλιαστῶν, δὲν δύναται νὰ συνταχθῇ ληξιαρχικὴ πρᾶξις, διότι ὁ Νόμος 2430 λέγει (ἄρθρ. 14,1) ὅτι «ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας, ὁ τελέσας ἢ παραστὰς εἰς ἱεροπραξίαν γάμου ὑποχρεοῦται ἵνα ἐντὸς δύο ἡμερῶν δηλώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν ἁρμόδιον ληξίαρχον». Καὶ ἐπειδὴ οἱ Χιλιασταὶ δὲν ἔχουσιν ἱερεῖς, συμπεραίνει ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς ὅτι ἀποκλείεται ἡ δήλωσις τοῦ γάμου των.

Ἐὰν ὅμως ἡ αἵρεσις τῶν Χιλιαστῶν πράγματι δὲν παραδέχηται ἱερατεῖον ἢ κλῆρον καὶ ἀποκρούῃ τὸν θεσμὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γάμου, τί θέλει ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς νὰ πράξουν; Ἀκούσατε τὰ ἑξῆς ἀμίμητα ἐκ μέρους του:

«Ἄσχετον τὸ ζήτημα τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως (!). Ὁ Χιλιαστὴς ***ἐνδομύχως*** πιστεύων ὅτι ὁ γάμος δὲν εἶναι μυστήριον, ὅτι δὲν δεῖται τῆς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ***μὴ ἐξωτερικεύων*** δὲ τὰς ἀτομικάς του αὐτὰς πεποιθήσεις μηδὲ ἐπιδιώκων προσηλυτισμόν, οὐδεμίαν διάταξιν τοῦ νόμου προσβάλλει καὶ κατὰ τοῦτο ἐφαρμόζεται καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸ καὶ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καθιερωθὲν τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως».

Μεγάλη ἀληθῶς ἡ συγκατάβασις τοῦ κ. Εἰσαγγελέως! Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος νὰ ***πιστεύῃ ἐνδομύχως*** ὅτι δὲν χρειάζεται ἐκκλησιαστικὸς γάμος, καὶ ἂν δὲν ἐξωτερικεύσῃ τὴν πεποιθησίν του αὐτήν, ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῷ παρέχεται ὑπὸ τοῦ Συντάγματος! Ὡς ἐὰν οἱοσδήποτε ἄνθρωπος, εἰς οἱανδήποτε χώραν, ἔχῃ ἀνάγκην οἱασδήποτε ἀδείας ἢ προστασίας διὰ τὰς ἐνδομύχους καὶ μὴ ἐξωτερικευομένας σκέψεις του!! Εὐθὺς ὅμως (κατὰ τὸν κ. Εἰσαγγελέα, πάντοτε) ὡς «ἀντίθειον πρὸς ταῦτα μετέρχεται πολιτείαν», δηλαδή, εὐθὺς ὡς θελήσῃ νὰ συνάψῃ γάμον συμφώνως πρὸς τὰς πεποιθήσεις του, «διώκεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νόμων»!

Ἀλλ' ἔτι πλέον ἀμίμητα προσθέτει ἀμέσως ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς καὶ τὰ ἑξῆς: «Οὕτως ἀσκῶν τὸ δόγμα τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, καὶ συζῶν μετὰ γυναικὸς ἄνευ νομίμου γάμου, θεωρεῖται παρανόμως συνοικῶν καὶ παραβιάζει τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 685 Ποιν. Νόμου. Οὕτω συζῶν ***δὲν προξενεῖ κοινὸν σκάνδαλον.*** Διότι ἡ τοιαύτη ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συμβίωσις εἶναι ἀπόρροια τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἡ ἐλευθερία τῆς ὁποίας εἶναι ἀπαραβίαστος. Φρονοῦμεν ὅθεν ὅτι κατὰ τὸ μέρος τοῦτο καὶ μόνον ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἀτόμου συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος καὶ ἀπόλυτος».

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω κάπως συγκεχυμένων σκέψεων τοῦ κ. Εἰσαγγελέως προκύπτει ὅτι, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς παραδέχεται ὡς ***παράνομον*** τὴν ἄνευ ἐκκλ. γάμου συμβίωσιν, δὲν θέλει νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς οὕτω παρανόμως συζῶντας τὴν ***νομιμοποίησιν*** τῆς συμβιώσεώς των, διὰ τοῦ μόνου μέσου, ὅπερ τοῖς ἐπιτρέπει ἡ θρησκευτική των συνείδησις—ἤτοι, διὰ τῆς δηλώσεως ἐνώπιον τοῦ ληξιάρχου καὶ τῆς συντάξεως ληξιαρχικῆς πράξεως! Ὡραία ἀληθῶς προστασία τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου, ὑπὲρ οὗ τόσον κόπτεται ὁ κ. Εἰσαγγελεύς!

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκφέρωνται σοβαρῶς τοιαῦται γνῶμαι καὶ θεωρίαι ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, καὶ νὰ ἀναγράφωνται μάλιστα εἰς δικαστικὰς ἀποφάσεις;

Τί λοιπόν; Συνηγοροῦμεν ἡμεῖς ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου γάμου καὶ κατὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοιούτου; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Τοὐναντίον φρονοῦμεν ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἱερὸς θεσμός, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ κρηπίδωμα τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας καὶ ὡς τοιοῦτος πρέπει νὰ ἁγιάζηται διὰ τῆς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ ***μὴ Χριστιανῶν*** (ὅπως εἶναι οἱ Χιλιασταί, οἱ Μόρμωνες, οἱ Θεοσοφισταί, καὶ ἄλλαι αἱρέσεις, αἵτινες ἀρνοῦνται τὸν Ι. Χριστὸν ὡς Θεὸν) δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιβάλωμεν εἰς αὐτοὺς κανένα ἐκ τῶν ἡμετέρων θρησκευτικῶν τύπων. Καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν γάμον, τὸ μόνον, ὅπερ δυνάμεθα νὰ ἀπαιτήσωμεν ἀπ' αὐτούς, εἶναι νὰ ***νομιμοποιοῦν*** τοὺς γάμους των, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζηται

ἡ ἐκ τοῦ γάμου ἐξαρτωμένη οἰκογένεια καὶ νὰ ἐπισημοποιῶνται αἱ πρὸς ἀλλήλους ὑποχρεώσεις τῶν συζύγων. Ὁ καταλληλότερος τρόπος πρὸς τοῦτο εἶναι βεβαίως ἡ θέσπισις ἐν Ἑλλάδι τοῦ ***πολιτικοῦ γάμου***, ὅστις εἶναι πρὸ πολλοῦ καθιερωμένος καθ' ὅλον τὸν πεπολιτισμένον Χριστιανικὸν κόσμον. Ἀλλὰ μέχρις ὅτου γίνῃ τοῦτο (διότι παρ' ἡμῖν ἀγρία καὶ παράλογος ἠγέρθη πέρυσιν ἀντίδρασις κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου), ἃς ὑποχρεοῦνται οἱ ἐκ λόγων συνειδήσεως ἀποκρούοντες τὸν ἐκκλησιαστικὸν γάμον αἱρεσιῶται (ὅπως οἱ Χιλιασταί), νὰ νομιμοποιῶσι τοὺς γάμους των ***διά τινος δημοσίας πράξεως*** (λ. χ. ἐνώπιον συμβολαιογράφου ἢ μαρτύρων) καὶ διὰ δηλώσεως πρὸς τὸν ληξίαρχον, δεόντως καταχωριζομένης. Ἄλλως εἶναι καθαρὸς ἐμπαιγμὸς νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τοῦ Συνταγματικοῦ ἀπαραβιάστου τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

Βεβαίως ὁ πολιτικὸς γάμος δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ βραδύνῃ νὰ εἰσαχθῇ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νομοθεσίαν. Οἱ ἀντιδρῶντες κατὰ τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἱερότητος τοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ ὀλίγον διαφέρουν κατὰ τὴν νοοτροπίαν ἀπὸ τοὺς ἀγαθοὺς «παλαιοημερολογίτας». Ἡ ἱερότης τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας τίποτε δὲν θὰ πάθῃ διὰ τῆς νομοθετήσεως τοῦ πολιτικοῦ γάμου. Ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένον καὶ πεφωτισμένον τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, οἱ γάμοι γίνονται κατὰ μεγίστην πλειοψηφίαν καὶ πολιτικῶς κα θρησκευτικῶς. Ὁ δὲ πολιτικὸς γάμος ἀναμφισβητήτως ἀποτελεῖ σήμερον ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς πλήρους πολιτικῆς, θρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας· καθ' ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

***

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰς ἐπὶ τοῦ εἰρημένου βουλεύματος τοῦ Ἐφετείου Σύρου κρίσεις ἡμῶν, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι πλειότερον καὶ τοῦ κ. Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐφετείου καὶ παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου ἡμεῖς ἀποστρεφόμεθα τὴν αἵρεσιν καὶ πλάνην τῶν Χιλιαστῶν καὶ εὐχαρίστως θὰ ἐβλέπομεν αὐτὴν ἐξαφανιζομένην ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τούτου οὔτε ἐπιτρέπεται, οὔτε συμφέρει, οὔτε ὠφελεῖ νὰ γίνηται χρῆσις βίας ἢ μέτρων παρανόμων καὶ διώξεων λογικῶς καὶ νομικῶς ἀστηρίκτων. Λέγομεν ὅτι ***δὲν ἐπιτρέπεται,*** διότι οἱ νόμοι καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐλευθερίας πρέπει νὰ τηρῶνται εὐλαβῶς, ἂν θέλωμεν νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀληθὴς ἐλευθερία. Λέγομεν ἐπίσης ὅτι ***δὲν συμφέρει καὶ δὲν ὠφελεῖ,*** διότι ἡ βία καὶ αἱ διώξεις, αἱ μὴ στηριζόμεναι ἐπὶ στερεῶν νομικῶν καὶ ἠθικῶν βάσεων φέρουσι τὸ ἀντίθετον τοῦ προσδοκωμένου ἀποτέλεσμα, καὶ ἀντὶ νὰ ἀποδιώξωσ τὴν Χιλιαστικὴν λύμην ἐκ μέσου ἡμῶν, τὴν στερεώνουσι.

Τὸ δὲ ὑπὸ κρίσιν βούλευμα τῶν ἐν Σύρῳ Ἐφετῶν, ἐὰν ληφθῇ ὡς νομολογικὴ βάσις διὰ τὸ μέλλον, ἀκριβῶς τοῦτο θὰ ἀπεργασθῇ. Διότι οὐ μόνον διὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένων προτάσεων τοῦ κ. Εἰσαγγελέως, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σκεπτικοῦ καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου, στηρίζεται ἡ δίωξις τῶν κατηγορουμένων Χιλιαστῶν εἰς ἐπιχειρήματα λογικῶς σαθρὰ καὶ νομικῶς ἀστήρικτα. Τὴν ὅλην ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ τε Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ Συμβουλίου διακρίνει προ-

χειρολογία καὶ ἀνεπαρκὴς ἀντίληψις τῶν μεγάλων καὶ αἰωνίων ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ θρησκευτικαὶ πλάναι δὲν καταπολεμοῦνται διὰ τοιούτων συγκεχυμένων δικαστικῶν μέτρων καὶ ἀνελευθέρων κρίσεων, ἀλλὰ δι' **ἀντιπροπαγάνδας** πεφωτισμένης καὶ ἐντατικῆς. Ἡ Ἐκκλησία, μὲ τοὺς ἄμβωνας καὶ τὰ περιοδικά της, ὁ **τύπος** δι' εἰδικῆς ἀρθρογραφίας, οἱ πεφωτισμένοι Χριστιανοὶ παντὸς δόγματος διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματός των πρέπει νὰ ἀντεπεξέλθουν κατὰ τῆς Χιλιαστικῆς πλάνης μὲ δραστηριότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ κοσμιότητα, μὲ ὑπομονήν, μὲ ὅλα τὰ ἁδρὰ ἐπιχειρήματα, ἅτινα αὐτὴ ἡ Ἁγία Γραφὴ παρέχει—ὄχι μὲ ὕβρεις, μὲ ἀπειλάς, μὲ κωμικὰς δικαστικὰς διώξεις, μὲ ἀνελευθέρους καὶ ἀστηρίκτους συλλογισμοὺς—ἐὰν θέλωμεν νὰ πατάξωμεν ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐκριζώσωμεν τὴν πλάνην ταύτην καὶ οἱονδήποτε ἄλλον ζιζάνιον, ὅπερ ὁ Σατανᾶς κατορθώνει νὰ σπείρῃ εἰς τὸν καλὸν ἀγρὸν τοῦ Κυρίου. Ἡ βία καὶ οἱ παραλογισμοὶ οὐδέποτε ἐν τῇ πνευματικῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος ἔσχον ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Μόνον ἡ πειθὼ τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος ἀποφέρουσι καρπὸν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ εἶναι ἱκανά, μὲ τὴν Θείαν βοήθειαν, νὰ ἐπαναφέρωσι τὸν πλανηθέντα εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς ἀληθείας.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς τὸ ἑξῆς διάγγελμα:

Πρὸς τοὺς ἐν πάσῃ χώρᾳ Χριστιανοὺς καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀγαπῶντας τὴν παγκόσμιον δικαιοσύνην, εἰρήνην καὶ εὐδοκίαν,

Ἐκ μέρους τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν Ἀμερικῇ,

Χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὑπογραφὴ ἐν Παρισίοις, τῇ 27 Αὐγούστου 1928, ὑπὸ 15 μεγάλων κρατῶν, τοῦ Γενικοῦ Συμφώνου διὰ τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ πολέμου ὡς ὀργάνου ἐθνικῆς πολιτικῆς, εἶναι ἀξιομνημόνευτον γεγονὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου. Ἔκτοτε σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἔθνη ἀπεδέχθησαν τὸ Σύμφωνον τοῦτο, καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη βεβαίως θὰ τὸ ἀποδεχθῶσιν. Ὥστε τὸ Σύμφωνον τοῦτο εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Παγκόσμιος Συμφωνία περὶ παγκοσμίου εἰρήνης.

Τὸ Σύμφωνον τοῦτο ἐγκαινιάζει ριζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς διεθνεῖς φιλίας, ἥτις πρέπει τάχιστα νὰ γίνῃ ἡ βάσις τῶν νέων διεθνῶν σχέσεων. Ἡ καχυποψία, ὁ φόβος καὶ αἱ πολεμικαὶ προπαρασκευαὶ πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ παύσωσι νὰ διέπωσι

τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἑκάστου ἔθνους. Ἑκάστη Κυβέρνησις, ἀποδεχομένη καὶ ὑπογράφουσα τὸ Σύμφωνον, ὀφείλει νὰ ἐπιζητῇ καὶ νὰ καλλιεργῇ τὴν εἰρήνην. Ἡ εἰρήνη πρέπει νὰ γίνῃ ἡ πρώτη φροντὶς ἑκάστης χώρας. Αἱ προκλήσεις πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται ἐπιμελῶς, ἰδίως οἱ ἐξοπλισμοὶ πέραν τοῦ ὁρίου τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου διὰ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας. Ἡ δικαιοσύνη, ἡ τιμιότης, ἡ φιλοφροσύνη, πρέρει τοῦ λοιποῦ νὰ ἦναι τὰ κύρια στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς ἑκάστου ἔθνους. Τοῦτο εἶναι ἱερὰ ὑποχρέωσις, ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Συμφώνου.

Πᾶν ἔθνος, ὅπερ θὰ παραβιάσῃ τὸ Σύμφωνον, θὰ τεθῇ ἀντιμέτωπον τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον ὡς ἔνοχον τοῦ σοβαρωτάτου ἐγκλήματος κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ ὡς παραβιάσαν τὸν λόγον τῆς τιμῆς του.

Ἡ κατάργησις καὶ ἐξαφάνισις τοῦ πολέμου ἐκ τοῦ κόσμου εἶναι γιγαντιαῖον ἔργον. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πλήρης ἀλλαγὴ τῶν πατροπαραδότων τρόπων τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐνεργεῖν. Ἐὰν τὰ ἔθνη πρόκειται τοῦ λοιποῦ πράγματι νὰ ἀπαρνηθῶσιν *ἐσαεὶ* τὴν πολεμικὴν νοοτροπίαν καὶ τὰς πολεμικὰς μεθόδους καὶ συστήματα, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ πρὸς τοῦτο ἐνεργὸς καὶ συστηματικὴ ἐκπαίδευσις εἰς πᾶσαν χώραν. Διότι οὐδὲν ἔθνος θὰ λάβῃ τὰ μέτρα ταῦτα μονομερῶς.

Τὸ Σύμφωνον δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποκρυσταλλοῦν ἐσαεὶ τὰς ὑπαρχούσας διεθνεῖς σχέσεις. Ὁ πρόλογος τοῦ Συμφώνου διακηρύττει ὅτι «πᾶσα μεταβολὴ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα πρέπει νὰ ἐπιζητηθῇ μόνον δι' εἰρηνικῶν μέσων καὶ νὰ ἦναι τὸ ἀποτέλεσμα εἰρηνικῆς καὶ τακτικῆς ἐξελίξεως».

Συνεπῶς τὰ ἔθνη πρέπει νὰ προβῶσιν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν μέσων καὶ τῆς διαδικασίας πρὸς εἰρηνικὴν ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς διεθνοῦς δικαιοσύνης. Ἐφ' ὅσον τὰ μέσα ταῦτα ἐλλείπουσιν ἢ εἶναι ἀνεπαρκῆ, ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου θὰ παραμένῃ. Ἔθνη, τὰ ὁποῖα συναισθάνονται ὅτι ἠδικήθησαν ἢ ἐστερήθησαν τῶν δικαιωμάτων των, θὰ ἀπαιτῶσι κατάλληλα δικαστήρια καὶ ἀνεγνωρισμένην διαδικασίαν πρὸς ἀμερόληπτον ἐξέτασιν τῶν παραπόνων των. Ἔθνη, τὰ ὁποῖα τυχὸν ἤθελον κατηγορηθῇ ἐπὶ καταπιέσει ἢ ἀδικίᾳ, πρέπει νὰ προθυμοποιῶνται νὰ ἐξετασθῶσιν ἀμερολήπτως καὶ φιλοφρόνως τὰ παράπονα ταῦτα, καὶ νὰ ἐπανορθώσωσι τὰ τυχὸν ἐπανορθωτέα.

Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης εἶναι ὡσαύτως ἀναγκαιότατον, ὅπως διεθνεῖς ὀξύτητες καὶ προστριβαὶ ἐξετάζωνται καὶ ἐξομαλύνωνται ἐγκαίρως, πρὸ τοῦ νὰ περιέλθωσιν εἰς σημεῖον, ὅπου οὐδεμία ἐξομάλυνσις εἶναι πλέον δυνατή. Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν εἰς τὸν πολιτικὸν κύκλον καὶ τὸ Μόνιμον Δικαστήριον Διεθνοῦς Δικαιοσύνης εἰς τὸν νομικὸν κύκλον εἶναι θεσμοὶ κατάλληλοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, καὶ μάλιστα θεσμοί, οἵτινες ἀπεδείχθησαν οἱ μᾶλλον ἀποτελεσματικοί, οὓς ἐγνώρισε μέχρι σήμερον ὁ κόσμος.

Διεθνὲς δίκαιον, βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἀθέμιτος, πρέπει τάχιστα νὰ διατυπωθῇ, νὰ κωδικοποιηθῇ καὶ νὰ νομοθετηθῇ ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. Τοιοῦτο δίκαιον θὰ διεσαφήνιζε τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἐθνῶν καὶ τοιουτοτρόπως βαθμηδὸν θὰ περιώριζε τὰς διεθνεῖς διαφορὰς ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς δικαστικῆς ἐπιλύσεως. Φρονοῦμεν δὲ ὅτι εἰς τὸ ζήτημα

τοῦτο πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πρωτίστως τὰ μεγάλα, πρέπει νὰ ἀποδεχθῶσι καὶ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Μονίμου Δικαστηρίου Διεθνοῦς Δικαιοσύνης.

Ταυτοχρόνως πρέπει πάντα τὰ ἔθνη νὰ λάβωσι ταχέως μέτρα πρὸς δραστικὴν ἐλάττωσιν τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ἐξοπλισμῶν αὐτῶν. Τοιαῦται ἐλαττώσεις θὰ περιώριζον τὸν κίνδυνον πολέμου, θὰ ἐνέπνεον ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην καὶ εὐδοκίαν, καὶ θὰ παρεῖχον τρανὴν ἀπόδειξιν καλῆς πίστεως ἐκ μέρους τῶν ὑπογραψάντων τὸ Σύμφωνον Εἰρήνης κρατῶν. Αἱ ἐκκλησίαι ἑκάστης χώρας πρέπει νὰ καλλιεργήσωσι μεταξὺ τῶν ποιμνίων των τὴν πίστιν καὶ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἰδεολογίαν, ἥτις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνωτέρω προγράμματος. Διὰ τὴν τοιαύτην ἐκπλήρωσιν ἐν Ἀμερικῇ τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ὑπόσχεται ἀμέριστον τὴν ὑποστήριξίν του.

Καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, τὰ δίκαια, τὸ γόητρον καὶ ἡ ἐπιρροὴ ἑκάστου ἔθνους ἐβασίζοντο εἰς τὴν μαχητικήν του δύναμιν. Οἱ ἐξοπλισμοὶ ἦσαν τὸ κύριον στοιχεῖον πάσης ἐθνικῆς πολιτικῆς. Τώρα, ὅτε αἱ Κυβερνήσεις τῶν ἐθνῶν συνεφώνησαν νὰ ἀπαρνηθῶσι τὸν πόλεμον ὡς μέσον ἐθνικῆς πολιτικῆς καὶ νὰ ἐπιζητῶσι τὴν λύσιν ὅλων τῶν διαφορῶν των μόνον δι' εἰρηνικῶν μέσων, ἐπέρχεται ριζικὴ μεταβολή. Τοῦ λοιποῦ ἡ τιμή, ἡ ἐπιρροὴ καὶ ἡ σπουδαιότης ἑνὸς ἔθνους πρέπει νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν κατορθωμάτων του εἰς τὸν πολιτισμόν, ἐκ τῆς πιστῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεών του, ἐκ τῆς προόδου του εἰς τὸν πνευματικὸν κύκλον καὶ ἐκ τῆς συμπράξεως καὶ αὐτοθυσίας του.

Ἡ διεθνὴς ἀσφάλεια, ἡ διεθνὴς δικαιοσύνη καὶ ἡ διεθνὴς εἰρήνη ἐξαρτῶνται τελικῶς ἐκ τῆς διεθνοῦς καλῆς πίστεως καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν πραγματικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν, τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδανικῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐθνικὴ πολιτικὴ ἑκάστου ἔθνους πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ καθυποτάσσηται εἰς τὸ γενικὸν διεθνὲς συμφέρον. Ο ἀνηλεὴς ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ βιαία ἐπιθετικότης εἶναι ἐξ ἴσου ἀξιοκατάκριτοι εἰς τὰ ἔθνη, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἄτομα. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἄλλος γνώμων ἢ κανὼν ἠθικῆς διὰ τὰ ἄτομα καὶ ἄλλος διὰ τὰ ἔθνη. Ἡ ἠθική, ἡ τιμὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ δι' ὅλους.

Ἀγαλλόμεθα διὰ τὸ Σύμφωνον τῆς Εἰρήνης. Πιστεύομεν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ἐγκαινιάζει νέαν ἐποχήν, εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἱστορίαν—ἥτις θὰ ἦναι ἐλευθέρα τῶν κακῶν τοῦ πολέμου καὶ φωτεινὴ καὶ ἔνδοξος μὲ τὴν εὐτυχίαν καὶ εὐημερίαν μιᾶς ἀδελφωμένης ἀνθρωπότητος. Ἡ μοῖρα τῶν ἐπερχομένων γενεῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς στάσεως τῆς σημερινῆς γενεᾶς ἀπέναντι τοῦ Συμφώνου.

***

Τὸ Ὁμοσποδιακὸν Συμβούλιον τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ἐκφράζει πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην εἰς πᾶσαν χώραν τὴν ἐπιθυμίαν του, ὅπως συμπράξῃ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ λαοῦ ἑκάστης χώρας, ἵνα θέσῃ εἰς πλήρη ἐφαρμογὴν τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ Συμφώνου.

Ἀναγνωρίζομεν μετὰ βαθείας θλίψεως ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς ἡμετέρας χώρας ἀκόμη δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξαρθῇ εἰς τὸ ὕψιστον ἐπίπεδον εἰς τὰς διεθνεῖς ἡμῶν

σχέσεις. Ἐκπέμπομεν τὴν παροῦσαν Ἔκκλησιν ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ καὶ συντριβῇ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἰσχυρὰν ἐλπίδα, ὅτι σεῖς καὶ ἡμεῖς θὰ ἑνώσωμεν τὰς καρδίας καὶ τὰς προσευχὰς ἡμῶν εἰς τὴν ὑψηλὴν προσπάθειαν, ἥτις κεῖται ἐνώπιον ἡμῶν.

Ἂς ἑνωθῶμεν ἅπαντες, ὅπως εἰς τὸ ὑπογραφὲν Σύμφωνον ἐμφυσήσωμεν τὴν πνοὴν τῆς ζωῆς, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν θριαμβευτικὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐνδόξου ὁράματος.

Εἴθε δὲ χάρις, ἔλεος καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρός, καὶ Ἁγίου Πνεύματος νὰ συνοδεύῃ καὶ καθοδηγῇ πάντας ἡμᾶς νῦν καὶ ἐς ἀεί! Ἀμήν.

Διὰ τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον
τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ:

(Ἐπίσκοπος) Φ. Κ. ΜΑΚΚΟΝΝΕΛ, Πρόεδρος.
(Αἰδέσιμος) ΚΑΡΟΛΟΣ Σ. ΜΑΚΦΑΡΛΑΝΔ, Γραμματεύς.

Διὰ τὴν ἐπὶ τῆς Διεθνοῦς Δικαιοσύνης
καὶ Εὐδοκίας Ἐπιτροπήν:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΟΥΙΚΕΡΣΧΑΜ, Πρόεδρος.
(Αἰδέσιμος) ΣΙΔΝΕΫ ΓΚΙΟΥΛΙΚ, Γραμματεύς.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Εἰς τὸν περιώνυμον καὶ μεγαλοπρεπῆ μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Παναγίας (Notre Dame) τῶν Παρισίων ὁ Ἰησουΐτης κληρικὸς αἰδ. Ντὲ λὰ Μπουλλαΐ (De la Boullaye) ἔδωκε κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν σειρὰν ἓξ διαλέξεων περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αἵτινες, ἐσχάτως ἐκδοθεῖσαι εἰς τεύχη, σχολιάζονται μὲ πολλὴν ὀξυδέρκειαν ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελικοῦ ποιμένος αἰδ. Ντὲ Βὶμ (Pasteur De Visme) εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «L'Action Protestante». Ἐκ τῶν σχολίων τούτων παραθέτομεν κατωτέρω χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν βραχεῖαν περίληψιν:

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐν πρώτοις κάμνει ἐντύπωσιν εἰς τὰς διαλέξεις ταύτας, εἶναι: α΄) Ὅτι οὐδὲ λέξιν περιέχουν περὶ τῶν συνήθων τύπων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἰδίως κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν—λειτουργιῶν, ἀποδημιῶν εἰς ἁγίους τόπους, νηστειῶν, ἐξομολογήσεων, προσκυνήσεων ἁγίων καὶ λειψάνων, κτλ. β΄) Ὁ ἐκτάκτως διαλλακτικὸς τόνος τοῦ ὁμιλητοῦ ἀπέναντι τῶν ἑτεροδόξων. γ΄) Ἡ ἐλευθεριότης, μεθ' ἧς ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ περὶ τῆς ἀγράφου ἐκκλ. παραδόσεως. δ΄) Ἡ ἔξαρσις τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τοῦ κέντρου τῆς πίστεως καὶ τῆς μοναδικῆς πηγῆς σωτηρίας. Αὐτὰ εἶναι πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν χαρακτηρίζουν τὴν συνήθη διδασκαλίαν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο αἱ εἰρημέ-

ναι διαλέξεις εἶναι ἀξιοσημείωτοι, ὄχι ὡς ἐμφανίζουσαι ἕνα Ρωμαιοκαθολικισμὸν νέον, διαλλακτικώτερον πρὸς τοὺς ἄλλους κλάδους τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ὡς μία προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ Γαλλικοῦ Καθολικισμοῦ (οὗτινος οἱ ἀρχηγοὶ εἶναι τελείως ἐνήμεροι τῶν νεωτέρων πνευματικῶν συνθηκῶν) νὰ παρουσιάσῃ τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν ὑπὸ τὴν μορφήν, τὴν μᾶλλον σύμφωνον καὶ εὐπρόσδεκτον εἰς τὴν νεωτέραν σκέψιν καὶ συνείδησιν. Καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη τοῦ αἰδεσίμου Ἰησουΐτου φθάνει μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι ἐπανῆλθον ἐν Γαλλίᾳ οἱ χρόνοι τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως, ὅτε οἱ Οὑγενότοι θεολόγοι ἐκήρυττον ἀπὸ τοὺς ἄμβωνας τῶν Παρισίων.

Ἐν πρώτοις, ὁ αἰδέσιμος ὁμιλητὴς λέγει περὶ τῶν μὴ ἀποδεχομένων τὸν Καθολικισμόν: «Δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς ἡμᾶς τοὺς Καθολικοὺς νὰ ***κρίνωμεν***, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον ***νὰ κατακρίνωμεν*** ἐκείνους, οἵτινες δὲν συμμερίζονται τὰς δοξασίας μας». Ἰδοὺ μία ἁβρότης, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν μᾶς ἔχει συνειθίσει ἕως τώρα ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Καθολικισμοῦ εὐφυῶς διέκριναν ὅτι ἡ μισαλλοδοξία κάμνει κακὴν ἐντύπωσιν, καὶ ὅτι προσηλυτισμὸς διὰ τῆς βίας ἢ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ προσκρούει εἰς τὴν σημερινὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν.

Ἔπειτα ὁ ὁμιλητὴς προβαίνει εἰς τὴν καταπληκτικὴν ὁμολογίαν (ἣν διὰ πρώτην φορὰν ἀκούομεν ἐκ στόματος Λατίνου καὶ δὴ κληρικοῦ), ὅτι ***ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς δὲν ἀποτελεῖ εἰμὴ μειονότητα*** ἐν τῇ καθόλου Χριστιανωσύνῃ. Ὁμιλῶν περὶ τῶν Συνεδρίων τῆς Στοκχόλμης καὶ τῆς Λωζάννης, ὅπου συνηντήθησαν οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν Χριστιανῶν, πλὴν τῶν Παπικῶν, ὁμολογεῖ ὅτι οὗτοι μειοψηφοῦσιν, ἀλλ' ἐπιλέγει: «Ὁ Θεὸς ὅμως δύναται νὰ κερδίσῃ τὴν μεγάλην μάχην ἐπίσης εὐκόλως μὲ μίαν δρᾶκα ἀνθρώπων, ὅσον καὶ μὲ ἓν τεράστιον στράτευμα».

Ὁ αἰδ. Ντὲ λὰ Μπουλλαῒ εἶναι ἱστορικὸς δόκιμος καὶ εἰς τὰς διαλέξεις του ἐκείνας χειρίζεται τὰ ἱστορικὰ ζητήματα μὲ κῦρος καὶ ἐμβρίθειαν. Τὰ ὅσα δὲ λέγει περὶ τῆς ***ἐξουσίας τοῦ Πέτρου***, περὶ τῆς ***ἀνεξαρτησίας τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν*** ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα καὶ περὶ τῆς «***Ἱερᾶς» Παραδόσεως***, εἶναι ἐκπληκτικά· ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν θὰ ἔτυχον τῆς ἐγκρίσεως τῆς Ἁγίας Ἕδρας. Ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀποστόλου ***Παύλου***, ἐξαίρει «***τὴν ὑπεροχήν του*** ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἀποστόλων .... Ὁ Παῦλος (λέγει) ὑπερεῖχεν ὅλων διὰ τῆς βαθύτητος τῶν ἐννοιῶν του, διὰ τῆς εὐρύτητος τῶν συλλογισμῶν του». Εἰς τὴν διαφωνίαν, ἥτις προέκυψε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ, ἐπέτυχεν ἀληθῶς τὴν συμφωνίαν τῶν κυριωτέρων ἀποστόλων. «Ἀλλὰ καὶ τίς ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ εἰς αὐτόν, ὅταν οὗτος ἦτο πεπεισμένος ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῷ δικαίῳ; Οὐδείς, ***οὐδ' αὐτὸς ὁ Πέτρος***, ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων». Φαντάζεσθε ὅμως σήμερον τὸν Πάπαν ὑποχωροῦντα τοιουτοτρόπως ἀπέναντι οἱουδήποτε;

Ὁ ὁμιλητὴς δὲν ἀποφεύγει κἂν νὰ μνημονεύσῃ ἐκεῖνο, ὅπερ λέγει ὁ Παῦλος περὶ τοῦ Πέτρου—πῶς ἐν Ἀντιοχείᾳ «ἠναντιώθη εἰς αὐτὸν κατὰ πρόσωπον ***διότι ἦτο ἀξιόμεμπτος***» καὶ ἤλεγξεν αὐτὸν ἐνώπιον πάντων ***ἐπὶ ὑποκρίσει*** (Γαλάτ. β΄. 11—14). Καὶ ἐπεξηγεῖ ὁ αἰδέσιμος Ντὲ λὰ Μπουλλαῒ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ὑπὸ

καλοκάγαθον πνεῦμα ὡς ἑξῆς: «Ὁ Πέτρος, ἀντὶ νὰ φανῇ αὐστηρὸς πρὸς τὸν ἀγαπητόν του συνάδελφον διὰ τὴν ζωηρότητά του ταύτην, ἀναμφιβόλως θὰ τῷ ἀπήντησε μὲ τοὺς λόγους τοῦ Φαραὼ πρὸς τὸν Ἰωσήφ: «Σὺ θέλεις εἶσθαι ἐπὶ τοῦ οἴκου μου καὶ εἰς τὸν λόγον τοῦ στόματός σου θέλει ὑπακούει πᾶς ὁ λαός μου· ***μόνον κατὰ τὸν θρόνον*** θέλω εἶσθαι ἀνώτερός σου» (Γενέσ. μά. 40)!

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρώτων Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ὁ αἰδ. Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ ὁμιλεῖ μὲ ἴσην ἐλευθεριότητα, ἀναγνωρίζων ***τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης.*** «Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας», λέγει, «ἦτο γενικῶς παραδεδεγμένη ἡ ἀρχὴ τῶν δώρων τῆς Θείας Χάριτος. Ἐπίστευον οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ὅτι τὸ Θεῖον Πνεῦμα δύναται νὰ ἐμπνέῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον πιστόν». Καὶ ἀνομολογεῖ ὅτι οἱ Εὐαγγελικοὶ Ἀναμορφωταὶ τοῦ 16ου αἰῶνος δὲν ἔπραξαν ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην, «ὑπὸ μορφὴν ὀλίγον τροποποιημένην». Διαπιστώνει δὲ τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς ὅτι «αἱ ἐκδηλώσεις αὗται τοῦ Πνεύματος, γινόμεναι εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας, τὰς κατέστησαν πάσας ἴσας ὑπό τινας ἐπόψεις. Διὰ τοῦτο τὰς βλέπομεν κεχωρισμένας ἀπ' ἀλλήλων, διαφωνούσας πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἀφιεμένας ἐλευθέρας ὑπὸ ***τῆς ἀνωτάτης ἐξουσίας*** (δηλ. τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης). Ἂν καὶ ἦσαν νόμῳ ἐξηρτημέναι ἐκ τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου, αἱ διάφοροι ἐκκλησίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνεπτύχθησαν ***ὡς ἐὰν ἦσαν αὐτοτελεῖς.*** Καὶ τοῦτο εὐτυχῶς. Ὑποθέσατε ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Πέτρος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ εἶχον, ἐπὶ ἀπειλῇ ἀναθέματος, ἐπιβάλει εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας ὁμοιομόρφως τὰ δόγματα τῆς κοινῆς πίστεως. Τότε ὁμοῦ μὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐκκλησιῶν θὰ ἐχάνετο καὶ ἡ πολύτιμος ἱστορικὴ καὶ θεολογικὴ μαρτυρία αὐτῶν». Ἡ ἔντεχνος ὅμως αὕτη ἐξήγησις τοῦ ὁμιλητοῦ οὐδόλως μειώνει τὴν σημασίαν τοῦ ἱστορικῶς βεβαιωμένου γεγονότος, ὅτι ***κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης ἦτο ἀνύπαρκτον.***

Ὥστε κατὰ τὸν αἰδ. Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ, ἡ ἑνοποίησις καὶ ἀποκρυστάλλωσις τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐπετεύχθη ***ἄνευ οἱασδήποτε ἐπεμβάσεως τῶν ἐπισκόπων Ρώμης.*** Καὶ ὁμολογεῖ ὅτι «αἱ ἐκκλησίαι αὗται πρεσβεύουσι τὰ αὐτὰ δόγματα δυνάμει μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς παραδόσεως, οὐχὶ μυστικῆς, ἀλλὰ φανερᾶς καὶ δημοσίας—***τῆς παραδόσεως τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων.*** Εἰς δὲ τὴν παράδοσιν ταύτην οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μεταβάλῃ τι. Δύο πράγματα εἶναι ἀπαραίτητα: Ἡ παράδοσις αὕτη νὰ τηρῆται ***αὐστηρῶς***, καὶ νὰ ἦναι ἐκείνη, ***ἥτις ἴσχυεν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ».***

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι καὶ ὁ Λούθηρος, ὁ Καλβῖνος καὶ οἱ λοιποὶ Ἀναμορφωταὶ τοῦ 16ου αἰῶνος δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ διατυπώσωσι σαφέστερον τὴν μεγάλην ταύτην ἀρχὴν τῆς Εὐαγγελικῆς Διαμαρτυρήσεως.

Σημειωτέον ὅτι ὁ αἰδ. ὁμιλητὴς δὲν εἶπε τὰ ἀνωτέρω παρεμπιπτόντως καὶ περαστικῶς. Τοὐναντίον, ἐπανῆλθε πολλάκις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κατὰ τὸ διάστημα τῶν εἰρημένων διαλέξεών του. Παριστᾷ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων ὡς διεξάγοντας «ὀξεῖς ἀγῶνας κατὰ τῶν ***νεωτερισμῶν»*** καὶ διακηρύττοντας πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἐκκλησίας: «Κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, τὸν κανόνα τῆς πίστεως, τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων, χωρὶς

προσθήκας, χωρὶς ἀφαιρέσεις. Φεύγετε τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ τὰς κενὰς θεωρίας». Τὸ σύνθημά των (λέγει) ἦτο: «Ἡ πίστις τῶν Δώδεκα!» ἤ, ὡς εἶπεν ὁ Εἰρηναῖος, «Ἡ ἀληθὴς γνῶσις, ἡ διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων».

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ αἰδ. ὁμιλητὴς ψέγει (μὲ πολλὴν ἄλλως τε ἐπιείκειαν) τὸν Προτεσταντισμόν, λέγων: «Πρὸ τῆς συγγραφῆς τῶν Εὐαγγελίων ἡ παράδοσις ὑπῆρχε, καὶ τὴν παράδοσιν ταύτην οὐδεὶς συγγραφεὺς θὰ ἠδύνατο νὰ καταγράψῃ ***ὁλόκληρον.*** Ἐξ οὗ καὶ τὸ πρόδηλον λάθος τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ὅστις ἀξιοῖ νὰ κάμῃ τὰ κείμενα τῶν Εὐαγγελίων ***τὸν μόνον γνώμονα*** τῆς πίστεώς του». Πρόκειται προφανῶς περὶ τῆς «ἀγράφου» ἢ προφορικῆς Παραδόσεως, ἣν ὁ Καθολικισμὸς καὶ ἡ Ὀρθοδοξία ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ διδασκαλιῶν, αἵτινες οὐδαμοῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην.

Ἀλλὰ πέραν τῆς βραχείας ταύτης μνείας τῆς ἀγράφου Παραδόσεως, ὁ ὁμιλητὴς δὲν ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπισίν της. Τοὐναντίον, διὰ τῆς περαιτέρω σιωπῆς του ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ διὰ ***τῆς ὑψίστης αὐθεντείας, ἣν ἀποδίδει εἰς τὰ κανονικὰ Εὐαγγέλια καὶ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου***, ἐμμέσως ἐμπνέει ***δυσπιστίαν*** πρὸς πᾶσαν παράδοσιν κειμένην ἐκτὸς τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης.

Οὕτω λέγει: «Οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς (τῶν Εὐαγγελίων) προσέφερον τὴν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν, ὅτι ***ἀπεκρυστάλλωσαν γραπτῶς*** πλεῖστα ὅσα, ἅτινα ἡ ἄγραφος Παράδοσις δυσκόλως θὰ κατώρθωνε νὰ διατηρήσῃ». Καὶ πάλιν λέγει: «Ἄλλοι Γνωστικοὶ ἐπικαλοῦνται ***ἐσωτερικὰς παραδόσεις***, ἰσχυριζόμενοι ὅτι αἱ παράδοξοι θεωρίαι, ἃς διακηρύττουσιν, ***παρεδόθησαν μυστικῶς*** εἰς οἰκείους κύκλους ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τῶν ἀποστόλων. Τὸ τέχνασμα εἶναι πρόδηλον, καὶ οἱ ὀρθοδοξοῦντες τὸ κατήγγειλαν ζωηρῶς· διότι ***διὰ τῆς ἀνεξελέγκτου ταύτης ὁδοῦ*** αἱ χείρισται φαντασιοπληξίαι ἠδύναντο νὰ διαφθείρωσι τὴν κοινὴν πίστιν.»

Ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα φέρει ὁ Προτεσταντισμὸς κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἀγράφου Παραδόσεως—ὅτι εἶναι ***ἀνεξελέγκτου προελεύσεως***, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἀντιστρατεύεται εἰς τὴν γραπτὴν Παράδοσιν — ἤτοι, εἰς τὸν γραπτὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

— **Βιβλία ἀπηγορευμένα ἐν Ρωσσίᾳ.** — Ἕως τώρα ἐγνωρίζομεν μόνον τὸν «Index Librorum Prohibitorum» (Κατάλογον Ἀπηγορευμένων Βιβλίων) τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Τελευταίως ὅμως ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν Γερμανικὸν τύπον μακρὸς πίναξ τῶν ἔργων, τῶν ὁποίων ἀπηγορεύθη ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὴν Ρωσσίαν. Κατὰ τὰς πληροφορίας ταύτας τελευταίως ἐξεδόθη μία ἐγκύκλιος, ὑπογραφομένη ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Λενίν, καὶ διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἐντολὴ ὅπως ἐκκαθαρισθοῦν τὰ βιβλία ὅλων τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ μόνον ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον πρέπει νὰ φυλάσσεται εἰς τὰς ἀκαδημαϊκὰς βιβλιοθήκας. Μεταξὺ ἐκείνων τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἀπηγορεύθησαν, εὑρίσκονται ἡ Ἁγία Γραφή, τὸ Κοράνιον καὶ τὸ Ταλμοὺδ καὶ ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος, Καρτεσίου, Καντίου, Σοπεγχάουερ, Νίτσε, Σπένσερ, Μάχ, Ταίν, Καρλάϋλ, Κραπότκιν, Ροῦσκιν, Τολστόϊ, αἱ βιογραφίαι αὐτῶν τῶν συγγραφέων (!) καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ὑλισμοῦ ὑπὸ τοῦ Λάγγε. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐγκύκλιον ὁ πίναξ τῶν ὑπὸ ἀπαγόρευσιν βιβλίων θὰ χρησιμεύσῃ μόνον ὡς κατεύθυνσις διὰ τὰς διαφόρους τοπικὰς ἀρχάς, εἰς τὰς ὁποίας παρέχεται ἡ ἐλευθερία νὰ ἀπαγορεύεται ἡ κυκλοφορία οἱουδήποτε ἄλλου ἔργου, τὸ ὁποῖον αὐταὶ θὰ κρίνουν ἀκατάλληλον! Τοιουτοτρόπως εἰς ἓν χωρίον τῆς βορείου Ρωσσίας ἀπηγορεύθη καὶ αὐτὸς ὁ Μάρξ, διότι ὕστερα ἀπὸ τὸν Λενὶν αὐτὸς καθίσταται περιττός. Δηλαδὴ ἀκριβῶς ἡ νοοτροπία τοῦ μακαρίτου Ὀμάρ, ὁ ὁποῖος διέταξε τὴν πυρπόλησιν τῆς περιφήμου βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας, μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι μετὰ τὸ Κοράνιον, τὸ περιέχον ὅλην τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, ὅλα τὰ ἄλλα βιβλία εἰς τὸν κόσμον εἶναι περιττὰ καὶ πρέπει νὰ ἐκλείψουν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Μετὰ τὸν Λενὶν δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὸν κόσμον ἄλλος προφήτης, καὶ πρέπει οἱ προγενέστεροι καὶ οἱ μεταγενέστεροι αὐτοῦ νὰ ἐκλείψουν!